

SANT FELIU DE GUÍXOLS
(1939-1975)

SANT FELIU, DURANT EL FRANQUISME (1939 - 1975)

Àngel Jiménez

AJUNTAMENT DE SANT FELIU DE GUÍXOLS
ÀREA DE CULTURA, PATRIMONI I EDUCACIÓ
TALLERS D'HISTÒRIA

AJUNTAMENT DE SANT FELIU DE GUÍXOLS
Servei de Publicacions i d'Arxiu

DIPUTACIÓ DE GIRONA

CONSELL COMARCAL DEL BAIX EMPORDÀ

*Han col.laborat en aquest taller de la història de Sant Feliu: Sílvia Alemany, Ma. Àngels Comas, Néstor Sanchiz, Josep A. Femenia (**Institut de Batxillerat**), Lluís Calverons (**Institut de Formació Professional**), Valentina Escudero (**Escola Baldri Reixach**), Elena Esteve i Beatriu Cruset (**Escola de l'Estació**), Maria de la Peña i Adela Rubió (**Escola Cor de Maria**), Fina Pujolràs (**Escola Sant Josep**), Ma. Lluïsa Rojas (**Escola Gaziel**), Josep Muñoz (llicenciat en història), Joan Canadell i Lluís Palahí.*

Estudis Guixolencs

Edita: Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols
Servei de Publicacions i d'Arxiu

Impremta: Gràfiques Bigas - C/ Sant Adolf, 16
Sant Feliu de Guíxols

Dipòsit Legal Gi-558-96

I.S.B.N. 84-9202103-2-8

PRESENTACIÓ

Amb el treball d'aquest curs de 1996 s'acomplexien ja **deu anys** des de que vam començar això que es batejà amb l'expressió Tallers d'Història. El nom té poca importància. El seu objectiu sí que en té. Es tractava -i es tracta- d'introduir o d'apropar la història local, en un to més divulgatiu, als estudiants i a tots els guixolencs en general. Tallers d'Història és, de fet, un treball conjunt d'educadors i de tècnics de l'Ajuntament, que ha restat sempre obert a tothom. És una experiència que si s'ha mantingut al llarg de deu anys és perquè respon a una necessitat profunda.

S'han elaborat i publicat dossiers, cronològicament, des de la prehistòria fins al 1975. Estudis que s'han combinat amb altres de monogràfics: el centenari del Casino dels Nois, l'edifici del Monestir (s. XVIII) o la problemàtica de països del tercer món (les setmanes de la Pau).

Paral·lelament a cada període històric estudiat, s'ha muntat una exposició d'objectes i de documentació de l'època corresponent. Exposicions que han estat possibles, a més, per la col·laboració d'entitats i de molta gent del poble que generosament hi ha deixat estris i fotografies familiars.

Tot plegat ho anem fent per tal d'incitar el desig de saber dels visitants, per a desvetllar-los la curiositat, tot oferint-nos/los-hi l'oportunitat de descobrir i de qüestionar moltes coses passades i presents.

Els alumnes, per la seva banda, poden aportar a l'exposició els seus treballs de plàstica o el seus dibuixos. El tema de concurs literari de Sant Jordi coincideix amb el mateix dels tallers.

I mentrestant, algunes conferències o taules rodones emmarquen, completen o toquen alguns aspectes del tema treballat, tancant així el cercle del Taller d'Història de cada curs.

Tanmateix, deu anys d'una experiència semblant ens obliguen també a fer-ne una revisió i una autocrítica. Ens convé saber si s'han aconseguit els objectius que ens havíem marcat al principi. I és evident que no. No tot el que ens havíem proposat ha funcionat.

La participació activa -o millor dit, la implicació- dels educadors no ha anat en augment. S'ha mantingut més o menys el mateix nucli inicial de professors a l'hora de proposar, decidir i treballar -en hores extra-escolars, òbviament- els temes. No hem sabut engrescar o seduir més educadors.

D'altra banda, si bé és veritat que tots els centres docents de la ciutat passen per les exposicions preparades als Tallers, no totes les escoles i instituts, ni tots els cursos, hi passen de la mateixa manera. Uns professors preparen la visita dels seus alumnes perquè aquella sigui més útil. Altres, menys. I alguns, gens. Raó per la qual a l'hora d'avaluar, qualitativament, les visites n'obtenim uns resultats molt desiguals.

Tot amb tot pensem que la nostra feina ha de prosseguir, perquè globalment els resultats han estat positius, i els objectius i necessitats encara són vigents. Intentarem de superar-ne les deficiències. I tornem a repetir, ara des d'aquí, que aquesta tasca continuada sobre l'estudi i divulgació de la història de Sant Feliu resta oberta a la participació de tothom.

També des d'aquestes pàgines volem expressar el nostre agraïment a tots aquells que, d'una forma o altra, durant deu anys han col·laborat deixant documents i/o objectes particulars per a facilitar-nos la tasca de les exposicions; i a tots aquells que, llegint aquests dossiers d'història local i visitant les exposicions corresponents, implícitament o explícitament, ens donen suport.

SANT FELIU, DURANT EL FRANQUISME (1939 - 1975)

1.- POBLACIÓ

Any	Població	Any	Població
1940	7.583	1958	10.800
1941	7.553	1959	10.941
1942	7.557	1960	10.307
1943	7.849	1961	10.442
1944 ¹	7.868	1962	10.622
1945	7.575	1963	10.897
1946	7.659	1964	11.131
1947	7.911	1965	11.227
1948	7.981	1966	11.438
1949	8.107	1967	11.688
1950	8.306	1968	11.923
1951	8.505	1969	12.112
1952	8.734	1970	12.508
1953	8.852	1971	12.807
1954	8.972	1972	13.105
1955	9.879	1973	13.447
1956	10.138	1974	13.854
1957	10.461	1975	14.161

Si donem un cop d'ull a l'estadística demogràfica d'aquest quadre de la població guixolensa de 1939 a 1975, ens adonarem de seguida de la necessitat de distingir dos períodes clarament diferents: de 1939 a 1954, i a partir de 1955.

En aquest primer apartat, doncs, es pot considerar la diferència que hi ha entre l'estancament demogràfic dels primers anys, i el creixement que es dona a mitjan anys cinquanta.

Aquesta diferència demogràfica ja ens permet d'entreveure que, dins l'ample període de que estudiem, caldrà sempre distingir-ne almenys aquestes dues grans etapes.

En començar la guerra civil, Sant Feliu tenia 9.147 habitants. Acabada la guerra, n'eren 7.583. Les causes d'aquesta davallada les hauríem de buscar en els morts al front i en els exiliats. Al front, hi moriren joves. Altres eren a la presó i molts, a l'estranger.

La fam condicionà la natalitat, la mortalitat (per malalties com la tuberculosi) i doncs el creixement natural de la població.

(1) Segons el M.A. de 1944 (f.65), el 14 d'abril Sant Feliu tenia un total de 8.095 habitants de dret.

La població de 1936, Sant Feliu no la recuperà -i superà- fins al 1955.

Segons el padró d'habitants, la ciutat tenia:

1940	4.271 dones i 3.242 homes. (70 transeünts)
1945	4.153 dones i 3.284 homes. (138 transeünts)
1950	4.472 dones i 3.661 homes. (173 transeünts)
1955	5.178 dones i 4.701 homes.
1960	5.293 dones i 4.783 homes. (231 transeünts)

Demografia gironina (1960):

1	Girona	32.242 h.
2	Olot	17.310 h.
3	Figuera	16.648 h.
4	SFGuixols	10.307 h.
5	Blanes	9.524 h.
6	Palafrugell	9.134 h.
9	Palamós	8.255 h.
11	La Bisbal	5.355 h.
18	Llagostera	3.944 h.

Les poblacions que experimentaren un increment més gran eren les industrials: Girona (cinturó industrial: Salt, Sant Gregori, Sarrià de Ter, etc.), Olot, Blanes i Ripoll; i les turístiques (SFG, Palamós, Begur, etc.).

Mentre que les poblacions rurals i muntanyoses conegueren un notable descens: Palmerola, Bassegoda, Cistella, Queralbs, Beget, Susqueda...

Provincia de GERONA

Municipio de S. FELIU DE GUIXOLS

RESUMEN del Padrón municipal de 31 de Diciembre de 1940

	VECINOS		DOMICILIADOS		TOTAL						
	Varecos	Hombres	Varecos	Hombres	Varecos	Hombres	Total General		Varecos	Hombres	Total
Residentes presentes...	3336	1112	1006	3559	3242	4271	7513	Residentes presentes...	3242	4271	7513
Residentes ausentes...	160	41	135	63	295	104	399	Transeünts...	30	40	70
Población de derecho...	3296	1453	1141	3622	3537	4375	7912	Población de hecho...	3272	4311	7583

S. FELIU DE GUIXOLS

a 11 de Mayo de 1941

El Alcalde

Número total de individuos inscritos que pertenecen a:

- a) Ejército de tierra... 3
b) Ejército de mar... 35
c) Guardia Civil... 35
d) Carabineros...

Población inscrita en los siguientes establecimientos:

	Varecos	Hombres
Hospitales...	2	19
Manicomios...		
Asilos...	13	19
Hospicios...		
Cárceles...		

Any 1965. Distribució de la població per grups i per sexes²:

Interval	Homes	Dones	Total
0 - 4	535	403	938
5 - 9	421	391	812
10 - 14	392	440	832
15 - 19	396	342	738
20 - 24	319	380	699
25 - 29	319	306	625
30 - 34	470	432	902
35 - 39	388	430	818
40 - 44	396	368	764
45 - 49	339	278	617
50 - 54	282	442	724
55 - 59	279	401	680
60 - 64	254	340	594
65 i més	615	871	1.148

Procedència de la població de l'any 1975:

Nascuts al municipi	53,7%
Nascuts a Catalunya	15,6
Nascuts a Espanya	29,5 (la majoria d'Andalusia)
Nascuts a l'estranger	1,2

Anys	1975	1981	1984
Taxa de natalitat	16,48‰	11,27	8,69
Taxa de mortalitat	11,86	8,68	7,58
Taxa de fecunditat	66,57	49,81	37,77

2.- EL TREBALL**2.1 SECTOR PRIMARI**

Com dèiem en l'anterior Taller d'història³, segons dades del 1944 Sant Feliu disposava, en hectàrees, de:

927 de bosc; 384,5 de secà; 21,20 de regadiu i 165,7 ha d'erms.

El terme de Sant Feliu és petit: 1.568,05 ha, de les quals només 69,65 eren edificades.

Així doncs, la majoria de les escasses terres de conreu eren de secà: tubercles, lleguminoses i cereals. La vinya es veié reduïda a tan sols 15 ha.

Evidentment el percentatge de població activa dedicada a l'agricultura anava esdevenint insignificant: el 4,3% el 1955.

Pel que fa a la pesca, entre 1930 i 1950 la nostra població perdé importància en relació a Roses i Palamós, on es concentrà una forta immigració de pescadors procedents de Tarragona, Castelló i Alacant. Així, el 1955 Palamós tenia 357 pescadors, Roses 464, l'Escala 334, Blanes 171 i Sant Feliu tan sols 104. Xifra que restaria estabilitzada.

Per tant, la pesca de la nostra població se situava a un nivell molt inferior respecte a les poblacions esmentades del litoral gironí.

Pel novembre de 1939, a Ajudantia Militar de Marina de Sant Feliu, hi constaven 135 embarcacions de pesca al nostre terme municipal. La majoria eren de pescadors professionals, que en tenien més d'una i n'utilitzaven una o altra segons l'època i el tipus de pesca a què es dedicaven. La resta eren petits bots a rem de guixolencs que no vivien pas de la pesca, sinó que l'utilitzaven -sobretot a l'estiu- per al propi consum de peix.

Entre 1945 i 1947 es mantingué el nombre: 93 embarcacions a rem i 41 motoritzades.

El 1950 hi havia cinc vaques i divuit teranyines. De 1951 a 1954 existien: 4 embarcacions d'arrossegament, 15 teranyines amb llurs embarcacions auxiliars de pesca amb llum, i 24 per anar a armallades, al sardinal o altres activitats pesqueres.

Entre les petites embarcacions hi havia els nansaires que amb les xaïques continuaven anant a calar nanses i al palangre. Una pesca ja tradicional. Calia trobar les roques -caladors- on hi havia la llagosta i altres peixos de roca. Els nansaires es guiaven per senyes.

Les espècies capturades més importants eren la sardina, l'anxova, la boga, el sorell, el verat, etc. El 40% de la sardina es consumia fresca, mentre que l'altre 60% se salava. I amb la mateixa proporció es consumia l'anxova (45% fresca, 55% en salaó).

Cal esmentar aquí, potser, el costum de molts d'anar cada dia a pescar amb canya al moll, i no solament com a mitjà de distracció.

Va arribar la xarxa de niló que, de seguida, a començaments del 60 es va anar imposant. Va desaparèixer la de cotó i els «perols» -el Perol Vell- on es tenien les xarxes.

El 1970 ja s'havien reduït a quatre les vaques, i a dotze les teranyines. S'anava experimentant una baixa del nombre d'embarcacions de pesca, amb unes perspectives futures poc optimistes.

Aquell mateix any de 1970 regnava entre els nostres pescadors una manifesta intranquil·litat, pel tema de la longitud de les xarxes de teranyina, de l'art de cercol. Els propietaris d'aquí gairebé tots eren pescadors que anaven a la mar, en vivien i volien continuar vivint de la pesca. Una llargada màxima de 300 metres els semblava suficient. Però hi havia els grans comerciants de la mar, propietaris capitalistes d'embarcacions més grosses i modernes (fondejades a Roses, la majoria) que demanaven una longitud de 500 metres, ja que tenien pressa per amortitzar les seves inversions. Finalment es decidí que la longitud fos de 400 metres.

(2) Font: INE. Estadístiques de població. Padró municipal 1965. Campistol P./LLuch E., *Les conseqüències comarcals del turisme a la Costa Brava*, Banca Catalana, 1972.

(3) *Sant Feliu de Guixols (1910-1939). De la primera Guerra Mundial a la Guerra Civil.*

Barques de pesca a la platja, 1949

La construcció

Llaurant les terres de Sant Amarg, 1966 (Budó)

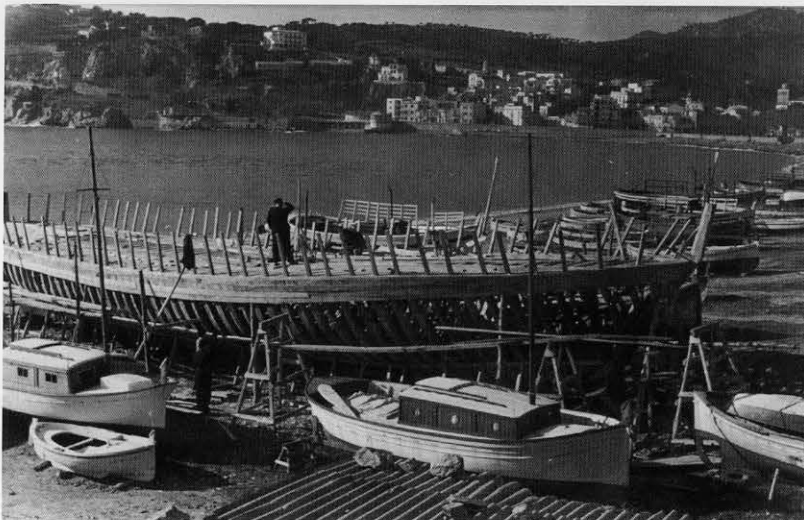
Tràfic al port, 1968 (Budó)

Detall del mercat, 1960

Repartint begudes (Cervera)

Activitat a les drassanes d'en Gay.

2.2 SECTOR SECUNDARI

Els primers anys de la postguerra continuava la crisi i l'atur (el 85% dels obrers, segons el Manual d'Acords; un percentatge interessadament exagerat, ben segur) en el sector de la indústria surera, a causa de la Segona Guerra Mundial i, sobretot, de l'enfonsada de l'Alemanya. Fins a l'any 1949 no cessà el bloqueig internacional, i no s'obriren oficialment els mercats internacionals.

El 1940 comptabilitzem un total de 62 empreses que ocupaven més de cinc treballadors, a règim reduït o a jornada completa. D'aquestes, 28 fabricaven taps de suro i donaven feina a 603 obrers/obreres. Les que tenien més treballadors eren la *Hijos de H.A. Bender*, amb 86, i la *C.A. Greiner é Hijos*, amb 65 (Apèndix I).

N'hi havia quatre d'aglomerat que ocupaven uns dos-cents obrers. *Hijos de E. Roselló* en tenia 66, i es dedicava a làmines, llana, etc.

Cal tenir en compte, d'altra banda, que a més a més existien les petites empreses, de caire familiar, que no arribaven a cinc treballadors, i que ens n'incrementaria el nombre i àdhuc el dels obrers en general.

Tres anys més tard, el 1943, ja eren 173 els contribuents industrials que constaven al cens de la Cambra de Comerç; dels quals, 82 eren fabricants de taps. Altres 18 empreses es dedicaven a diferents especialitats: làmines, discos, aglomerat, objectes i llana i paper de suro. A aquest centenar d'empreses relacionades amb la primera matèria del suro, cal sumar-hi 22 taules de carradors que constaven a l'apartat d'arts i oficis.

El gruix del volum d'exportació de productes surers es dirigí bàsicament a Alemanya els anys de la Guerra

Europea. Els que exportaven als altres països, per via marítima, necessitaven un certificat de navegació (NAVICERT) visat pels anglesos. A mesura que arribava el final de la guerra, les exportacions i la feina baixaren.

Quant a les empreses exportadores, vegeu l'apèndix (Apèndix II).

Les empreses que tenien un permís especial d'importació per a les necessitats pròpies de les seves indústries eren: La Suberina S.A., *C.A. Greiner e Hijos S.A.*, *Luis Sibils Ribas, Hijos de E. Roselló Vilá S. L.*, *Ramon Bonet S.A.* [com a fabricant de licors i comerciant], *La Casa Alemana S.A.*, *Salvador Pujol Sc. de L. Moner*, *Joan*

Prioux Pansin, *José Batet Hijo*, *Narciso Vicens*, *Joan Sanjaume Maymí* i *Hijos de H. A. Bender S.A.*

Així, doncs, després de l'enfonsada d'Alemanya, els Manuals d'Acords dels anys 1944 i 1945, la *Memoria* de la Cambra de Comerç i l'estadística de l'Oficina de col·locació es feien ressò de la crisi de la indústria surera, causa principal de l'atur obrer⁴. Potser aquí cal recordar als lectors més joves que, llavors, els treballadors que no tenien feina o que només en tenien tres dies no cobraven de cap organisme oficial.

A més, l'escassetat d'energia elèctrica era encara un problema afegit a la indústria l'any 1954, que es veia obligada a instal·lar motors d'explosió per a mantenir el desenvolupament normal de les seves activitats industrials.

Fins al 1958 la indústria surera, amb les seves permanents crisis i petites recuperacions, es mantingué en la mateixa configuració de començaments de segle.

A partir d'aquella data, es constata una progressiva disminució i empetitiment de les fàbriques de taps. S'accentuà la característica d'una indústria amb moltes empreses de pocs treballadors, sense que s'intentés mai la unificació empresarial.

Si el 1958 hi havia 27 empreses d'1 a 5 treballadors, el 1970 n'hi havia 35. En canvi, si pels mateixos anys n'hi havia hagut sis (1958) de 51 a 100 obrers, el 1970 només n'hi havia dues.

El 1957 hi havia unes cent trenta empreses relacionades amb el suro com a matèria primera. Això

(4) M.A. 133, 20-07-1944, f.95; M.A. 134, 31-08-1944, f.2v., on es diu que el 85% dels obrers de la indústria del suro es trobaven en l'atur.

A can Villosa, saltant taps, 1959 (G. Bussot)

sí, més diversificades: exportadors, especuladors de suro sense treballar, fabricants de carracs, de taps, de discos, de làmines, d'aglomerat, de llana o paper de suro, d'objectes de suro, etc. (Apèndix III).

Pel que fa al nombre de treballadors en la indústria surera⁵:

Anys	Nombre d'obers
1900	1.550
1924	1.150
1943	1.507 ⁶
1958	1.517
1962	1.102
1964	891
1970	624

Quant a les altres indústries, el 1940 n'hi havia tres de teixits, amb 94 treballadors (Casas y Limberg, amb 22 treballadors; Vda. Rufí Romà també amb 22 i S. A. Badico i J. Prats [«Les Sedes»], amb 50. En aquesta darrera, a finals dels anys quaranta, ja hi treballaven força més de cent persones. Per altra banda, donava feina per a fer casa: borles, etc.

A partir de 1944 tornà a obrir les seves portes la fàbrica tèxtil més important, que havia estat dels Estrada i dels Girbau, i que en aquesta època era d'Olegari Soldevila i Godó (després, Godó i Trias).

Tres tallers mecànics: Castelló. [J. Puig Laporta, mecànic] i Isidre Pernal, el 1940. Quatre anys després hi havia també en Sebastià Juanico, Carles Burcet, Joaquim Massallé, etc.

La industrial Bolsera ocupava 70 treballadors.

Quant a la construcció, quatre empreses (Labrés, Franquesa, Masó i Pallí) tenien 93 obrers. (Vegeu l'apèndix I).

La producció i confecció del tèxtil anà en augment. De manera que el 1964 donava feina a 340 obrers. Més endavant, el 1970, experimentà un descens la mà d'obra d'aquesta indústria: 239.

El sector de la construcció també incrementà el nombre de treballadors i d'empreses (incloses les de materials de construcció):

Anys	Nombre de treballadors
1955	308
1960	695
1964	689
1970	1.224

Aquest increment de l'activitat de la indústria de la construcció venia originat pel creixement del sector turístic i de la demanda de mà d'obra (immigració).

El 1970, el regidor Joan Ribas presentà a l'Ajuntament una moció sobre el desenvolupament econòmic de la ciutat. Després de l'eufòria produïda pel fenomen turístic, Sant Feliu tendia a esdevenir, exclusivament, una economia de serveis, estacional, ja que el poble s'estava desindustrialitzant. Calia projectar polígons industrials i urbanitzar-los; millorar les infraestructures i buscar solucions a la manca d'aparcaments. Ja aleshores es parlava de la possibilitat de fer-los al subsòl del passeig!

2.3 SECTOR TURÍSTIC I SERVEIS

El 1943 hi havia 232 contribuents censats a la Cambra de Comerç: 33 venedors de peix fresc, 12 tavernes, 12 adrogueries, 11 carnisseries, etc. I 95 contribuents classificats com a **arts i oficis**: 17 barberies, 10 pastisseries, etc. I 38 pertanyien a les professions liberals (8 agents comercials, 5 metges, 4 farmacèutics, ...). A més de les botigues i del mercat, hi havia la possibilitat de comprar-ho «*Todo a plazos*», a ca l'Algans, amb 10 còmodes terminis.

Si a baix de la ciutat el comerç se centrava als voltants del mercat, més amunt hi havia un altre punt comercial més popular o obrer: l'entorn del Puig.

Els primers anys del decenni dels quaranta hi havia, a Sant Feliu, tres hotels (Noies, Marina i Murlà) i cinc fondes: Sant Elm, El Sabre, Buxó (c/Major), «L'Estrella» de Delfí Janer (c/ Especiers) i la fonda d'Enric Cruañas (Rambla Vidal).

De 1944 a -almenys- 1962, a ca l'Ametller -finca confiscada a la família Irla- funcionà la *Residencia «Isabel la Católica»*, on *Educación y Descanso* organitzava per torns l'estiueig de *familias obreras o productores* -que així se'n deia, dels treballadors segons el nou llenguatge del *Movimiento*- de Madrid, Saragossa, Barcelona i Girona. El 1946, en vuit torns, passaren per l'esmentada residència 416 noies.

El 1952 Langdon-Davies s'instal·là a can Rovira (camí de Sant Amanç), on obrí un petit hotel -molt peculiar, familiar- en relació a la normal oferta turísti-

(5) Font: Campistol P./Lluch, E. o.c.

(6) Inclosos els 257 obrers de suro que estaven en l'atur. *Memoria* 1944. Cambra de Comerç.

SIN ENTRADA · SIN FIADOR

TODO A PLAZOS

10 MESES CREDITO

MÁQUINAS PERFORADORAS "Hercules", "Hercules" Din. 12 AL MES	PLUMAS ESTILO GRÁFICAS "Montblanc", "Montblanc" Din. 19 AL MES	DESPERTADORES "Hercules", "Hercules" Din. 12 AL MES	CAFETERAS ELÉCTRICAS "Hercules", "Hercules" Din. 15 AL MES	LÁMPARAS "Hercules", "Hercules" Din. 16 AL MES
BABAS LANA "Hercules", "Hercules" Din. 40 AL MES	CRISTALERÍAS "Hercules", "Hercules" Din. 30 AL MES	BATERÍAS ALUMINIO "Hercules", "Hercules" Din. 25 AL MES	AMERICANAS CHEVOT "Hercules", "Hercules" Din. 26 AL MES	RELOJES PARED "Hercules", "Hercules" Din. 65 AL MES
RELOJES PULSERA "Hercules", "Hercules" Din. 35 AL MES	COCINAS GAS "CONCEPT" "Hercules", "Hercules" Din. 34 AL MES	NEVERAS HELIO "CONCEPT" "Hercules", "Hercules" Din. 38 AL MES	GABARINAS 18 años "Hercules", "Hercules" Din. 49 AL MES	COCHES CUNA "Hercules", "Hercules" Din. 55 AL MES
VAJILLAS COMPLETAS "Hercules", "Hercules" Din. 56 AL MES	BRASILEAS PORTÁTILES "Hercules", "Hercules" Din. 60 AL MES	CAMAS METAL 18 años "Hercules", "Hercules" Din. 64 AL MES	BICICLETAS "Hercules", "Hercules" Din. 75 AL MES	APARATOS RADIO "Hercules", "Hercules" Din. 145 AL MES

C.A. COMERCIAL DE CREDITO R.C.

ca de la Costa Brava. I un any després, l'Ajuntament constituí la Junta local de turisme, mentre que del 19 al 25 de gener de 1959, a S'Agaró, tingueren lloc unes Jornades Turístiques Internacionals.

L'Ajuntament calculava que a l'estiu de 1959, a la ciutat, hi havia aproximadament una població total de 18.000 habitants (uns 4.000 estrangers i uns 3.000 turistes nacionals); nombre que podia pujar a 23.000, en dies puntuals de la Festa Major. Un total de 36 hotels i pensions els allotjaven, i potencialment eren clients de 10 sales de festa, 20 bars i cafès, 3 cinemes, 13 tavernes i 300 comerços.

De 1960 a 1969 es demanaren a l'Ajuntament 43 permisos per a construcció i ampliació d'hotels.

El 1965 la ciutat tenia una capacitat total d'allotjament de 5.070 places.

A Sant Feliu, l'any 1970, el sector *turístic* aplegava gairebé el 54% de la població activa total (inclòs el ram de la construcció):

Distribució de la població activa a Sant Feliu. Març 1970⁷

Activitats	Nombre de treballadors	Percentatge
Agricultura i pesca	162	5,20
Activitats industrials	1.090	34,99
. Tèxtil	239	
. Suro	732 ⁸	
. Aigua, gas, electri.	65	
. Diversos	54	
Sector turístic	1.677	53,86
. Construcció	1.224	
. Alimentació	192	
. Comerç	105	
. Hostaleria	156	
Serveis	186	5,97
. Educació	15	
. Transport	98	
. Oficines varies	73	
TOTAL	3.115	100,00

Font: Sindicats de Sant Feliu

La majoria d'aquestes dades oficials sobre el nombre de treballadors de Sant Feliu estan per sota del

(7) Campistol P./Lluich E., o.c. p. 55.

(8) 624, segons una altra font.

LOS SITIOS

GERONA - AÑO XVI | Diario de F.E.T. y de las J.O.N.S. | N.º 2 - 1958 | Domingo, 24 de Agosto de 1958 | Núm. 4.767 - 1 Peseta

Residencia Isabel la Católica en San Feliu de Guixols

Descanso merecido.-Aire y sol, mar y cielo.-Dieciocho pesetas diarias

Este ayer se aleja una porción de años. Y se admira en el cáncimen de una ciudad que no acaba de entender por qué regala de tres íban a descansar en verano las clases sociales que no precisaban de descanso y regulan afortunadas a su trabajo las que practicaban sus actividades durante todo el año.

Y es que cuando uno es niño y no ha visto enturbiados sus pensamientos por las pasiones, por los egoísmos que van aforando de poco a poco con la edad, razona y dice, ingenuamente, cosas de éstas.

LO QUE SE ACABO

Pero esto, a Dios gracias no acabó. No del todo, porque para transformar toda una manera de vida, para suvenir toda una manera de pensar, no bastan años ni aun lustros. Prodigase de decenios, a través de los cuales la manera de actuar general sufra la necesaria variación para que pasen a ser ayudadas, sin reserva, muchas realizaciones que sin esa ayuda colectiva quedarían con vida corta.

EL ALBERGUE ISABEL LA CATOLICA

En San Feliu de Guixols, ebbajo el sol y cara al mar, convoca una canción nacida de la médula popular, en el año cuarenta, se alza el Albergue Isabel la Católica.

El jefe de la misma es antiguo amigo, Eduardo Neira. Si se propone usted visitar a Residencia a las cinco de la tarde, hora en que, poco más o menos lo hice yo, tendrá, nada más llegar, una clara impresión de sosiego y descanso, de auténtico recuperar de fuerzas para volver de nuevo al trabajo. Los muchachos (pues tales son, en su mayoría) salen de sus habitaciones, toalla al cuello, como para buscar en el agua el desahogamiento subsiguiente a la siesta.

—Dieciocho pesetas. Claro que no bastan para su manutención; pero el resto lo da «Educación y Descanso».

Vista de San Feliu, desde uno de los miradores del Paseo Marítimo

—¿Profesiones más frecuentes?

Neira toma el fichero y va diciendo:

Transportes, Sindicato del Metal, de la Madera, Construcción, Industrias Químicas, Banca y Eolsa, Tejidos, Artes Gráficas...

—¿Problemas que tenga, con carácter urgente?

—En esta Residencia, concretamente, el agua. Se está haciendo todo lo posible para solucionarlo.

—¿Tiempo de funcionamiento de la Residencia?

—Del 1 de julio al 28 de septiembre.

—¿Han sido enfermos?

—Prácticamente, no.

—¿Qué defectos señalarías tú, a esta clase de Residencias.

—El que no sean todo lo abundantes que se precisa. Cuando comenzaron a funcionar, la gente tenía cierta resistencia a disfrutar de ellas. En realidad, había la falta de costumbre por parte de los productores, de contar con unas vacaciones «n que poder descansar. Hoy, son insuscentes en número y calidad.

—Que puedan proliferar.

MAR A ALONSO

L'ermite de St. Elm des del mar, 1940 (Rigau)

Racó de Llevant, 1965

Cruceros de la Costa Brava

Racó de Garbí

CAPACIDAD DE ALOJAMIENTO - DICIEMBRE 1.965

TABLA Nº 4

	Plazas hoteleras	(1) Aparta- mentos	(2) Bungalows	(3) Chalets y Villas	(1)+(2) +(3)	Camping	Total Extraho- teleras	Capacidad to- tal de alojamien- to.
Port Bou	404	—	—	—	88	—	—	404
Colera	159	88	—	—	88	436	524	683
Llançà	516	1.699	—	1.400	3.096	236	3.332	3.948
Puerto de la Selva	232	512	—	400	912	600	1.512	1.744
Cadaqués	611	176	40	512	728	154	882	1.496
Rosas	3.348	1.360	80	2.600	4.040	990	5.030	8.378
Castelló de Ampurias	63	120	—	—	120	428	548	611
San Pedro Pescador	28	420	—	—	420	669	1.161	1.189
La Escala (1)	729	1.796	47	6	1.849	1.036	2.885	3.614
Torreella de Montgrí	2.097	1.248	—	120	1.368	1.260	2.628	4.725
Falls	—	500	36	160	696	200	896	896
Bagur	1.042	788	16	1.044	1.848	279	2.127	3.169
Palafrugell	2.303	3.368	20	6.080	9.468	832	10.300	12.603
Montrós	10	—	48	—	—	—	—	10
Palamós	2.388	1.600	48	600	2.248	2.341	4.589	6.977
Calonge	1.587	4.804	80	1.000	5.884	4.480	10.364	12.251
Castelló de Aro	2.789	10.884	136	504	11.524	2.528	14.052	16.841
Sa. Cristina de Aro	130	140	12	336	488	440	928	1.058
S. Feliu de Guixols	2.958	1.160	8	196	1.364	748	2.112	5.070
Tossa de Mar	5.954	2.800	360	1.280	4.390	1.522	5.912	11.976
Lloret de Mar	13.417	5.856	200	1.600	7.656	1.453	9.109	22.516
Blanes	2.555	6.000	200	160	6.360	4.097	10.457	13.012
TOTAL	43.450	45.316	1.283	17.990	64.589	24.729	89.318	132.778

(1).- Guia extrahotelera

Font: INFORME SOBRE LA COSTA BRAVA. 1965

real -llevat en el cas dels obrers del ram del suro; vegeu la nota 8-, ja que calculem que, sumant-hi els autònoms, la població activa teòrica de Sant Feliu havia d'estar pels volts dels 5.000 treballadors.

3.- EL TRANSPORT

A partir de 1940 anà en augment el nombre de viatgers i de mercaderies transportades pel tren de Sant Feliu-Girona, mentre que el tràfic marítim havia disminuït moltíssim com a conseqüència de la Segona Guerra Mundial. I el transport per carretera era gairebé inexistent a causa de l'escassetat de la gasolina (El gasogen la substituïa, en els vehicles preparats) i del pessim estat de les carreteres. De manera que el ferrocarril havia d'absorbir el tràfic de la majoria de les mercaderies, cosa que superava les possibilitats de la línia.

L'any 1946 es va assolir el rècord de viatgers en la història del tren: 508.305.

Tanmateix, ja el 1947, el transport per carretera presentava perspectives de recuperació. La mateixa Companyia del tren demanà la concessió del servei per carretera entre Girona-Sant Feliu i S'Agaró, a fi de tenir-ne l'exclusiva i evitar que un altre transportista li creés la competència. I, efectivament, a partir de 1950 progressivament es normalitzà el transport per carretera, mentre que començà a disminuir el del ferrocarril i, a més, a augmentar el seu dèficit econòmic, malgrat les subvencions estatals que rebé de 1950 a 1963.

El tren de Sant Feliu (J. Rabell)

Fins als anys 60 el nombre de viatgers amb tren va ser encara significatiu, però amb l'aparició al mercat de l'automòbil utilitari -el popular «600»- s'ensorrà el servei. De tal manera que el 1969 desaparegué definitivament el tren de Sant Feliu. Esdeveniment que commogué tristament la nostra població.

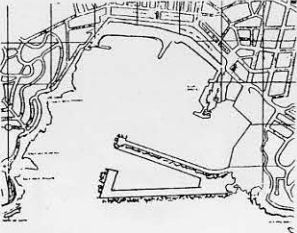
La SARFA, que tenia -des de 1925- l'exclusiva de Caldes de Malavella a Palafrugell, es féu també amb les primeres línies directes de Barcelona-Costa Brava, iniciades per Viatges ABC per la carretera costanera S.A., i pel Costa Brava Exprés -per Vidreres-, el 1969.

El transport per carretera, a més dels viatgers, assumí des de llavors el tràfic de suro, en taps o en pannes sense elaborar.

El 1961 ja hi havia una línia d'autobusos Sant Feliu-Perpinyà. La comunicació de Sant Feliu amb Sant Pol es cobria amb la *Rubia*, la *Banyera* o els luxosos autocars del senyor Ensesa. I a partir de 1966 mitjançant el transport públic -la *Montdela*.

Pel que fa al moviment portuari, el tràfic de cabotatge inicialment es mantingué, per decaure posteriorment.

Acabada la guerra, el carbó -primera font energètica- hi arribava procedent d'Astúries per al consum local i la fàbrica de gas. El vi i el caolí van estimular el moviment del port (Apèndix IV). I la fusta

ESTADÍSTICA DEL MOVIMENT DEL PORT DE SANT FELIU DE GUIXOLS

Any	Nombre vaixells	Tonatge mogut	Proporció tonatge vaixells
1939	83	18.826	227
1940	109	30.422	279
1941	110	19.097	174
1942	95	26.208	276
1943	84	26.362	314
1944	140	23.913	171
1945	234	35.267	151
1946	256	32.883	128
1947	296	41.1091	139
1948	181	39.690	219
1949	215	47.819	222

1950	245	49.227	201
1951	255	46.179	181
1952	226	46.559	206
1953	291	57.153	196
1954	304	63.880	210
1955	313	55.175	176
1956	291	64.373	221
1957	253	51.437	203
1958	271	58.217	215
1959	284	49.757	175
1960	324	62.279	192
1961	289	69.629	241
1962	221	65.573	297
1963	201	60.109	299
1964	211	76.123	361
1965	169	62.942	372
1966	182	81.771	449
1967	168	72.207	430
1968	149	76.598	514
1969	106	69.590	657
1970	90	66.779	742
1971	62	39.192	632
1972	60	55.769	929
1973	49	55.321	1.088
1974	51	51.088	1.002
1975	33	44.625	1.352
1976	39	60.016	1.539
1977	42	58.874	1.402
1978	47	51.014	1.085
1979	43	75.582	1.758
1980	20	37.949	1.897
1981	26	38.886	1.496

i la seva pasta, a partir de 1945 va adquirir importància, fins als anys setanta.

El nostre port va ser també el punt de sortida dels productes extrets (espat fluor i blenda) de les mines d'Osor i, sobretot, del suro manufacturat o en planxes.

L'any 1958 s'instal·là al port la grua elèctrica.

P. Albertí i Fills i Josep Sibils, que n'eren les empreses consignatàries, publicaren a *Àncora*⁹ l'estadística del moviment del port.

El port comercial de Sant Feliu, a poc a poc, a causa de problemes tècnics de calat, del dic que calia ampliar-lo, etc.; i a causa també d'una voluntat política -manca d'inversions-, ha anat perdent importància respecte al port veí de Palamós.

Aleshores es pensà que el port es podria reconvertir en un racó del lleure de mar: amarrament

de iots i d'altres embarcacions modernes. Amb la concessió del Club Nàutic, el 1970 s'ampliaren les ofertes (escola de vela, etc.).

La tensió entre el voler potenciar el port com a moviment industrial i/o com a economia d'esbarjo marítim, va esclatar amb el tema de les sitges [si-los](1967-1974).

Pere Dispès Pujol (c/Santa Magdalena) i Josep Hereu Vidal (c/Mall) s'encarregaven del transport per carretera, juntament amb l'empresa Domingo de Cassà, l'Oliver de Palamós, en Font de Llagostera, els Transports Reunits i molts d'altres.

Mentre que el transport local amb carros anava a càrrec de Ramon Chavarria, Avelina Feixas (c/Hospital), Joan Massa Galté i Narcís Ribot i Camós. Al carrer de Sant *Domingo*, Narcís Puig en construïa i reparava.

A la Rambla Vidal, Joan Bosch Cornell venia i arreglava bicicletes. També ho feia, i en llogava, en Matacàs del carrer de Sant Joan, i en Curto a la carretera de Girona.

En el següent quadre es pot estimar la importància dels carros i de les bicicletes en el conjunt dels vehicles matriculats a Sant Feliu:

Vehicles matriculats¹⁰

Anys	1951	1952	1953	1954	1994
Automòbils turisme	30	28	25	28	7.530
Automòbils lloguer	7	9	9	10	
Autocamions	36	35	37	35	1.745
Motocicletes	15	14	15	32	1.586
Bicicletes	426	437	440	486	
Carros					
(tracció animal)	152	150	165	173	
Cavalleries	130	127	142	156	

El tragí de carros, fins i tot els de pagès, era en aquella primera època molt important. D'aquí també la rellevància de la feina dels qui ferraven cavalls.

Carrera de motos el 1960.

(9) *Àncora*, Nadal 1982.

(10) *Memoria 1951-1954*, Camara oficial de comercio....de SFG.

Un «600» davant l'Aduana, carrer dels Guixols

Travessia de la Riera, 1955

La font del c/ Pécher, anys 40 (Rigau)

Carrer Goula

Placeta de St. Joan, 1940

Església i monestir, 1963 (Rigau)

4.- LA QÜESTIÓ SOCIAL

Les xifres anteriors sobre la població i l'economia ja ens revelen una gran diferència: entre 1939-1957, i a partir de 1959. En la primera època (A), s'imposà una concepció tancada -autàrquica- de l'economia (intervencionisme de l'Estat franquista, consum baix del mercat espanyol, escassetat de les matèries primeres, restriccions d'energia elèctrica, etc.) que en la dècada dels 50 fracassà completament. A partir de 1959 (B) l'economia espanyola es liberalitzà, i la qüestió social -dins les mateixes coordenades polítiques de la dictadura militar- també va canviar.

Per tant, a l'hora de parlar-ne, de la situació social dels guixolencs d'aquell període, haurem de distingir-ne almenys dues grans etapes.

A.- 1939-1957

Durant la guerra civil la població guixolenc havia

POR EL IMPERIO HACIA DIOS

F. E. T. y de las J. O. N. S.

ORGANIZACIÓN JUVENIL

Delegación Local

SAN FELIU DE GUIXOLS

(GERONA)

ENTRADA

N.º 807

*Falange Española Tradicionalista
de las J. O. N. S.*

HERMANDAD DE CAUTIVOS POR ESPAÑA
(CABALLEROS DE ESPAÑA)

Delegación Local de San Feliu de Guixols

ENTRADA

N.º 449

Enterada esta Delegación Local de que el miembro de esta Hermandad, camarada ANTONIO RUIZ GROS se presenta al concurso abierto por este Ayuntamiento para cubrir la vacante de Jefe de Vigilancia y de la Guardia Municipal y teniendo en cuenta la orden publicada en el Boletín Oficial n.º 68 de fecha 6 de Junio del corriente año, en el que se dispone se dé la preferencia a los Ex-Combatientes y Ex-Cautivos, pongo en su conocimiento que el camarada antes citado posee el carnet de esta Hermandad n.º 350, siendo al mismo tiempo Militante de F.E.T. y de las J.O.N.S. con el n.º Provincial 452.

No duda que por lo antes expuesto, y previo examen del solicitante se le tendrá en cuenta la preferencia que el citado decreto le concede.

Por Dios, España y su Revolución Nacional Sindicalista.

San Feliu de Guixols 12 de Agosto de 1940

EL DELEGADO LOCAL

patit molt. En ser la ciutat ocupada per les tropes invasores el 3 de febrer de 1939¹¹, els guixolencs estaven cansats de la guerra, tenien por i gana, i les botigues eren buides. La cooperativa *La Guixolense* va ser assaltada i, malgrat l'entrada de queviures italians, el fet és que els aliments bàsics van haver de ser racionats.

Els responsables dels partits i sindicats que havien donat suport a la República fugiren a l'exili. Altres van ser empresonats, segons les denúncies -en revenja- dels guixolencs que creien que havien estat perjudicats per la República i els canvis socials que s'esdevingueren durant la guerra. Execucions sumàries: la *Ley de Responsabilidades Políticas* permetia als tribunals militars de jutjar la gent per actes comesos des de 1934. Els *desafectos* al nou règim eren portats a camps de concentració. I un llarguíssim etcètera que no podem ara i aquí especificar.

El partit únic de la dictadura, la *Falange* -nodrida d'*Ex-combatientes* i *Ex-cautivos*- va ocupar els centres del poder local a fi d'eliminar sistemàticament, de totes les institucions, el tradicional republicanisme democràtic dels guixolencs, així com la llengua catalana i la cultura.

L'església celebrà la victòria de la *cruzada* sobre l'ateisme republicà, i imposà a la població una moral arcaica i opressiva (Apèndix V).

Durant la llarga postguerra continuaren i fins s'accentuaren en alguns aspectes, les misèries de les famílies treballadores de Sant Feliu: *Auxilio Social*, cues de racionament, estraperlo, malalties, inseguretat social, etc.

Generalitzant, podem dir que darrere de les tropes franquistes arribaren els empresaris que havien fugit els primers dies de la revolució, reclamant els seus negocis expropiats, col·lectivitzats.

Sota les lleis repressives que buscaven la desaparició absoluta del moviment obrer -de la lluita de classes- i les millores socials aconseguides durant tants de decennis, els empresaris es veieren amb les mans ben lliures per a contractar, acomiadar i imposar condicions laborals a llurs treballadors.

El règim de Franco generà una nova legislació laboral que negava als treballadors el dret d'organitzar-se col·lectivament en defensa de llurs interessos. La vaga seria considerada com un delictes de sedició que seria jutjat pels tribunals militars.

Aparegueren els *Sindicatos Verticales* o *Central Nacional Sindicalista* (CNS) que aplegava conjuntament els treballadors -anomenats ara *productores*- i els empresaris, formant una sola estructura corporativista, segons les diferents activitats econòmiques (Apèndix VI).

A Sant Feliu, el gener de 1941:

«Con asistencia de la jerarquia provincial del servicio se constituyen en esta ciudad los Sindicatos Verticales.- En la tarde del pasado jueves, tuvo lugar en esta C.N.S. la constitución oficial de los Sindicatos Verticales. Presidió dicho acto el Delegado Sindi-

(11) «Quedando liberada la ciudad del dominio del gobierno rojo marxista, por la División Legionaria Flechas Azules».

LAMPISTERIA

REPRESENTANTE OFICIAL PHILIPS RADIO

INSTALACIONES DE AGUA,
GAS Y ELECTRICIDAD *
APARATOS SANITARIOS
* MOTORES * BOMBAS *
CALEFACCIÓN CENTRAL

ELECTRICIDAD

Hijo de Pablo Loubat

TALLERES: Ciové, 3 * DESPACHO: Ciové, 8

Llegada al fin la normalización, gracias al esfuerzo y sacrificio del glorioso Ejército Nacional español y unido a la causa de nuestra España. Nacional, pláceme saludar cordialmente a mi distinguida clientela y notificar que estoy en condiciones de poder reanudar nuestras buenas y antiguas relaciones, pues cuento ya con material suficiente para emprender cualquier obra o remiendo del ramo de Lampistería, Electricidad, etc.

San Feliu de Guixol, 10 de Julio de 1939.

Año de la Victoria.

Saludo a Franco.
¡Arriba España!

Víctor de S. Feliu

cal Provincial al que acompañaba su Secretario.(...). Los Sindicatos constituidos fueron los siguientes:

Sindicato Local de Hostelería y Similares: Jefe, Enrique Serra Gispert.

Sindicato Local de Alimentación: Jefe, Manuel Vidal Bas.

Sindicato Local del Transporte: Jefe, Jaime Albertí Miró.

Sindicato Local de la Industria Textil: Jefe, Juan Estrada Barri.

Sindicato Local de la Metalurgia y Similares: Jefe, Francisco Castelló Heriz.

Sindicato Local de la Construcción: Jefe, Narciso Franquesa Vall-Ilosera.

Sindicato Local de Banca y Oficinas: Jefe, Juan Casas Anguila.

Sindicato Local Corchero: Jefe, Ramon Calzada Jubany.

El Delegado Sindical Provincial, dió toda clase de explicaciones para el buen funcionamiento de los sindicatos, prometiendo a las partes empresarias y productoras su más sincera y leal colaboración en esta empresa de reconstrucción económica de la Patria».

Evidentment els Jefes de la nova organització sindical -semblant a les corporacions feixistes de la Itàlia de Mussolini- eren nomenats des de dalt.

Al productor se li descomptava del seu salari la quota sindical, i l'empresari feia una aportació per cada un dels seus treballadors.

El 1939 es disposà la dissolució de totes les mutualitats de socors per malaltia que hi havia a Sant Feliu (*La Nueva Guixolense, La Guixolense, La Reformada, La Benéfica Guixolense, Montepio Guixolense* i -la més important- *La Previsión Guixolense*), per a fusionar-se en una de sola: *Mutua Sindical de San Feliu de Guixols*.

Una ordre de fusió, però, que no arribà a ser efectiva, ja que les mutualitats guixolenques continuaren fent la seva via fins als anys cinquanta i seixanta que ingressaren, la majoria, a la *Unión Mutualista*.

4.1 SALARIS

Entre el 1939 i el 1948 el cost de la vida es va multiplicar, mentre que els salaris reals eren molt

inferiors als de 1936. La mitjana del jornal d'un treballador era de 8 pessetes diàries (agost de 1939)¹². Mn. Narcís Gispert escrivia que el seu pare, el mateix any, treballava «*entre el polvo insano de una fábrica de corcho aglomerado donde hace tres jornales a la semana al precio de 7 pesetas para el sustento de la familia, con mi hermana sujeta a medicación*».

Aquesta era l'altra realitat; que, tot i la reducció de la mà d'obra pels efectes ja esmentats, continuà un temps el treball a setmana reduïda i l'atur. El 1939, segons Robert Pallí, a Sant Feliu 868 obrers treballaven sis jornals, 1.277 en treballaven només tres jornals setmanals, i 600 es trobaven en l'atur forçós¹³. Mesos després, el mateix gestor

«Sr. Pallí como Delegado de la Oficina de Colocación expone que en la industria Corcho-taponera existen actualmente 600 parados, 278 que trabajan tres jornales y 392 trabajan 6 jornales. Datos tomados del Censo de inscritos sin contar por tanto los que no figuran en dicho censo»¹⁴.

El Ministeri de treball, el 1944, concedí permís i ajut econòmic a la ciutat perquè comencessin els treballs d'obrir la carretera Sant Feliu - S'Agaró per la costa, a fi d'ocupar els obrers sense feina. Aquestes obres s'adjudicaren a l'empresa de Servià Cantó.

La C.N.S. (*Ministerio del Trabajo*) no solament determinava les condicions laborals dels treballadors sinó que marcava els índexs salarials segons la categoria de cada obrer en llur activitat industrial. Pel que fa als salaris mínims de la indústria surera per una jornada de vuit hores -s'havia introduït la jornada laboral de 48 hores setmanals, i aviat la setmana anglesa-, el 1941 establia, segons les diferents categories, de més a menys:

Personal masculí especialitzat: d'11'50 (llescadors a mà) a 9 ptes el peó.

Personal femení especialitzat: de 7.- a 5'50 ptes. Els encarregats, de 105,- a 70 pessetes setmanals.

Les empleades de l'Ajuntament, en funcions docents, (Maria Soler, Cecília Cateura, Francesca Audet, Maria Luis i Isabel Vivas) cobraven 75 pessetes mensuals.

(12) El sou mitjà d'un treballador de la brigada municipal era de 53,5 ptes. setmanals el maig de 1939.

(13) M.A. 129, 27-10-1939, f. 227.

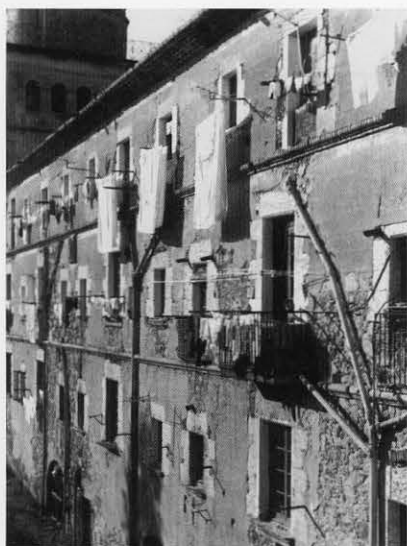
(14) M.A. 129, 9-02-1940, f.343.

Les voltes de la Plaça

C/ del Monestir, estiu 1960

Façana del monestir que dona a l'hort

Carrer de l'Hospital

Rambla de José Antonio, febrer 1944 (Gandol)

SANT FELIU, DURANT EL FRANQUISME

En Manuel Vicens i Moner va ser designat *Agente de la Oficina y Registro Local de Colocación* amb l'haver anual de 3.500 ptes.

D'altra banda, l'estadística oficial de nombre d'obers, d'obers a l'atur i de la mitjana salarial per una jornada, els anys 1943¹⁵:

Activitats	Obrers	En l'atur	Mitjana del jornal
Indústries			
Agrícoles i Forestals	15		15 PTA
Ramaderes	4		12
Del mar	65		10
Extractives	20		16
Construcció	284	11	16
Fusta	37		13
Tèxtil	297	9	13
Alimentació	90	13	13
Del suro	1.250	257	11
Siderúrgiques i metal.lúrgiques	59	3	13
Transports			
Ferrovíaris	61		11
Per carretera	31		15
Comerç			
En general	51	2	12
Profes. liberals	32		
Altres			
Indústries	79		
Professions	348	27	
TOTAL	2.723	322	

Un any després, l'oficina de col.locació de Sant

Feliu donava l'«*Estado general laboral de de San Feliu de Guixols*»:

Industria	Semana entera	3 dias	Paro total
Corcho	230 hombres	340 hombres	70 hombres
	118 mujeres	668 mujeres	74 mujeres
Varías	747 hombres	-----	25 hombres
	326 mujeres	-----	22 mujeres

San Feliu de Guixols 1º de marzo de 1944»

Tanmateix, segons la *Memoria* de la Cambra de Comerç, de 1946 a 1947, la situació havia millorat força quant a l'atur i a l'augment de la població activa:

Censo Obrero		Salarios Medios																		
Número de:		INDUSTRIAS														Transportes		Otras		TOTAL
		Agricultura y ganadería	Química	Del mar	Energetica	Construcción	Madera	Tierras	Alimentación	Del hierro	Siderurgia y metalurgia	Química	Ferrocarriles	Por carreteras	Comercio en general	Profesiones liberales	Industria	Profesiones		
Obreros trabajando	1946	80	4	230	—	271	29	221	16	1503	51	39	58	35	27	6	353	10	2.933	
	1947	87	4	251	—	311	32	232	17	1471	53	32	63	42	29	6	341	10	2.981	
Obreros en paro	1946	—	—	1	—	8	2	2	—	42	—	—	—	—	—	—	—	4	59	
	1947	—	—	1	—	7	2	0	—	40	—	—	—	—	—	—	—	2	52	
Obreros en total	1946	—	4	231	—	279	31	223	16	1545	51	39	58	35	27	6	357	10	2.992	
	1947	—	4	252	—	318	34	232	17	1511	53	32	63	42	29	6	343	10	3.033	
Jornal medio	1946	20	20	12	—	18	17	12	15	14	17	15	15	17	15	—	14	20	—	
	1947	20	20	12	—	18	17	12	15	14	17	15	15	17	16	—	14	20	—	

El jornal mig, per dia, d'un treballador ras, assenyalat per l'Ajuntament, va seguir la següent evolució:

Any:	1939	1941	1942	1945	1946	1947
Ptes:	8	10	11	11	13	14
Any:	1948	1949	1951	1953	1956	1957
Ptes:	15	16	20	22,50	27,50	40

4.2 PREUS

L'autarquia dels anys quaranta -a causa del bloqueig econòmic dels aliats, en part; i també per l'opció política del règim franquista- obligà el govern a assumir el control del subministre, transport i preu dels queviures bàsics.

El consum de la carn va ser un aliment prohibitiu per als treballadors fins ben bé a finals dels anys 50. Vegeu-ne el preu oficial que tenia el 1940:

OFICINA Y REGISTRO
LOCAL DE COLOCACIÓN

SAN FELIU DE GUIXOLS

Se autoriza al Camarada D. *Jose Miquel Pabot*
para que pueda trabajar
en casa *Narciso Vicens Vague*
Y para que conste, a los efectos que se estimen oportunos, libro
la presente autorización en San Feliu de Guixols a
de _____ de mil novecientos treinta y nueve. Año de la Victoria.

El Delegado Local del Trabajo.

Botiga "La Cubana", a la plaça

Porc:	7,- ptes. en rasa
Vedella:	11'50 1 ^a classe
	9,- 2 ^a classe
	5,- 3 ^a classe
Xai tendre:	12,- 1 ^a classe
	10,- 2 ^a classe
	8,- 3 ^a classe
Xai fet:	6,- en rasa

Quant al peix, una mateixa persona no podia comprar més d'un quilo per família. La venda havia de ser pública i no en podia sortir de la ciutat sense l'autorització prèvia de la Comandància Militar. I el preu havia de ser fixat a la pissarra de la plaça diàriament. D'altra banda, calia lliurar-ne a tots els membres de «*Falange, y que en acto de servicio no puedan salir con la embarcación en que estan enrolados*». Gratuïtament s'havia de donar un 5% de les caixes de les teranyines a beneficència (*Auxilio Social, Hospital i Asil*).

Així i tot, la caixa d'anxova comprada a l'engròs a 4 i 5 pessetes es venia a 14, 22 i 30 pessetes per les peixateres intermediàries, segons les denúncies que consten a l'Arxiu. Els abusos de les «revenedores de peix» eren tractats a les reunions municipals.

Igualment eren tema de les sessions dels gestors municipals les multes imposades als venedors de llet, en comprovar que aquesta, sovint, tenia menys densitat del que corresponia.

La cartilla de racionament permetia de comprar

amb cupons alguns -en quantitats limitades, per setmanes- queviures de primera necessitat, quan n'hi havia (Apèndixs VII i VIII), i d'una baixa qualitat alimentària. Un exemple del 1947, pel que fa a les mongetes:

«Es de lamentar que parte de las alubias racionadas estaban tocadas del insecto, haciendo constar su protesta el Sr. Ruscalleda por la forma que se obliga a los vecinos a tener que retirar forzosamente el cupo de racionamiento aunque esté en malas condiciones. Le contesta el Sr. Alcalde [Robert Pallí], que como la Delegación Provincial no acepta devoluciones, la Delegación Local correría con un grave quebranto económico si las retiráramos de cuenta, siendo un mal menor que sea retirado el cupo por los interesados, ya que al fin i al cabo sólo se trata de estar ó no de suerte»¹⁶

L'escassetat de gairebé tot i la insuficiència del racionament oficial no permetia la subsistència de la gent. Calia recórrer al mercat negre, l'estraperlo, que enriquirà alguns comerciants. Però ni les denúncies, ni les multes ni els càstigs no pogueren eliminar-lo. Es donà el cas que el mateix regidor delegat d'Abastos, D. Eduardo Carerach, que tenia botiga, venia una lliura del sucre racionat amb la condició indispensable de comprar-li un quilo de sabó, que ell venia a 2 ptes/kg; producte que a les altres botigues es venia a 1'50. Així ho denuncià Rafael Vivas -ex-captiu i, doncs, gens sospitos de ser rojo- en veure que alguns comerciants «*colaboran con los desaprensivos que para lucrarse no tienen en cuenta ni el dolor del pueblo ni que con su proceder, desacreditan ante la clase obrera la obra, a costa de tantos sacrificios, realizada por nuestro Invicto Caudillo*».

En aquest mateix sentit cal dir que a l'Hotel Marina els oficials de l'exèrcit podien menjar llagosta i exigir-ne el descompte a què tenien dret els militars. Es tractava, ben segur, d'una anècdota, però penso que prou significativa i representativa del tarannà del nou règim.

El 1940 cessà la intervenció de la patata, i es marcà el preu mínim a 0'35 Ptes/kg, i el màxim a 0'75 ptes.

Preus dels aliments de racionament

	1940	1944
Pastes de sopa	1,47 ptes/kg.	5,50
Fideus	1,47 ptes/kg.	
Arròs	1,66 ptes/kg.	4,50
Alls	2,25 ptes/kg.	
Sal	0,18 ptes/kg.	
Farro	1,30 ptes/kg.	3,80
Pot tomàquet	1,- ptes/kg.	
Pot llet cond.	1,- ptes/kg.	3,60
Llenya	0,07 ptes/kg.	
Oli	3,28 ptes/kg.	5,-

(16) M.A. (136), 6-11 1947, f.98.

Pa	0,95 ptes/kg.	
Pebre vermell	0,434 l'unça	
Feix llenya	0,75	
Patates	0,35-0,75	1,25
Sucre		3,50
Sabó	1,50 Kg.	3,50
Xocolata		9,25
Cafè		23,50
Mongetes		3,-
Bacallà		7,75
Galetes		8,-
Llenties		2,50
Farina		3,25
Xoriço		16,-
Moniatos		1,35

Eren, evidentment, preus oficials. Però els que comptaven de veritat eren els clandestins, els del mercat negre. Així el 1946, a Girona, l'oli es venia entre 25 i 55 pessetes el litre; el pa, entre 10 i 15 ptes/kg; el sucre, entre 30 i 60; les patates entre 2,50 i 4 ptes/kg.....

Amb aquests altres preus, fora del mercat, es feren rics i aplegaren fortunes aquells que, des dins del mateix sistema -ocupant càrrecs públics- tenien la facilitat per a fer-ho sense córrer cap risc.

4.3 L'AUXILIO SOCIAL

Per a compensar l'injust repartiment del poc menjar, aparegueren entitats de caire benèfic.

Els primers dies de la postguerra en Pere Rigau, delegat de l'*Auxilio Social*, era l'encarregat de distribuir el menjar que arribava aquí d'Itàlia (pasta de sopa, carn en llauna, galetes, etc.). Davant del bar Lion d'Or (Rambla del Portalet) es feien les cues. Cascadu s'havia de dur el cassó o pot, el dia que es repartia menjar calent. A l'esmentat antic bar, s'hi

Menjador al campament del Frente de Juventudes.

inaugurà el primer *Comedor Infantil* el 12 d'octubre (*Fiesta de la Raza*) de 1939. Després, a les naus -antics magatzems- de l'Irla (c/ de Girona) es feren dos menjadors: la *Cocina de la Hermandad* amb una capacitat molt gran, i el *Centro de Alimentación Infantil*. El mes de juliol s'havien repartit 32.136 racions. I a finals de 1940, mig milió.

Una part dels ingressos arribava, en metàl·lic o en espècie, de la Delegació Provincial. L'altra part, l'havia d'aportar el poble mitjançant subscripcions (*Ficha Azul*), recaptacions o col·lectes (unes noies passaven la *hucha* on s'havien de dipositar 30 cèntims), o mitjançant la compra obligatòria d'una xapa a l'entrada del cine, i altres donatius (Apèndix IX).

El rector, Mn. Àngel Dalmau, manifestava que «en estos momentos, para evitar posibles rivalidades, dejamos que actúe AUXILIO SOCIAL, cooperando empero las Señoras [de la Conferencia de San Vicente de Paul] a los fines de dicha Institución Benéfica y supliendo -por otra parte- las deficiencias que aparecen en el sentido espiritual, mediante la Acción Católica»¹⁷.

Durant un temps la senyoreta Margarita Santana va ser l'*alma y sostén del Servicio*, en tant que encarregada del *Auxilio Social*, un servei que depenia de *Falange* i no de l'Ajuntament, segons els gestors municipals. Per tant, la mensualitat de cent pessetes que el Consistori li abonava, es va haver de canviar per la

Auxilio Social

Boletín de Suscripción a la **FICHA AZUL**

El que suscribe,

me comprometo a entregar mensualmente a AUXILIO SOCIAL, la cantidad de Pesetas _____, para llevar Justicia y Alegría a los hogares hermanos necesitados.

a de _____ de 19 _____
POR LA PATRIA, EL PAN Y LA JUSTICIA

Son Pesetas _____

Domicilio _____
Modelo A. 217

INDUSTRIAS LITOGRAFICAS - GIRONA

(17) Arxiu Diocesà, MEMORIA DE LA PARROQUIA DE SFG, primero de diciembre de 1939. AÑO DE LA VICTORIA.

subscripció d'una *Ficha Azul*, pel mateix valor, a favor de l'entitat benèfica.

Així i tot, la institució no acabava de funcionar prou bé:

«*Sigue la Presidencia exponiendo la lamentable impresión que tiene sobre el funcionamiento de Auxilio Social por la exiguidad e insuficiencia de las raciones que se suministran que son de todo punto incapaces de sostener a los desgraciados que allí acuden, habiendo interesado diversas veces del Sr. Delegado Local una mejora en este Servicio y no habiendo logrado el mejor éxito, cree es llegado el momento de que el Ayuntamiento intervenga a fin de hallar los medios necesarios a este estado de cosas. Afirma que hoy se dan dos escasísimas raciones que deben satisfacerse con un presupuesto de 0,92 céntimos por persona y por ambas raciones*¹⁸».

L'Ajuntament en demanà una informació més detallada al Delegat Local i, després, n'exposà la urgència d'ajuda a la Delegació Provincial. Girona, per la seva banda, exigia una millor gestió i administració per part de les autoritats de Sant Feliu. Després de la visita del Delegat Provincial, l'abril de 1940 es destituí Josep Julià Canadell -aleshores el delegat local-, amb pèrdua de carnet de militant i una sanció econòmica de 500 pessetes. Aquesta acció venia a confirmar els rumors i denúncies del mal funcionament del servei benèfic.

Per Reis:

«*Comedores Infantiles de Auxilio Social.- Todos los niños asistidos, se presentarán en nuestros Comedores a las 8,45 de la mañana del día 6, para asistir a la Santa Misa. Terminado el acto religioso, les será repartido el Regalo de Reyes y servido un desayuno extraordinario*».

Era *La Navidad del Pobre* que, juntament amb el *Día del Plato Unico*¹⁹, intentava d'apaivagar la mala consciència per les manifestes diferències socials.

D'acord amb la C.N.S., a partir de 1941 no s'efectuà cap subministrament d'aliments als adults

que no presentessin el carnet lliurat per l'Oficina de Col·locació, que els acredités com a treballadors a l'atur.

4.4 VIDA QUOTIDIANA

La gana va ser, els primers anys, un fet habitual. Les cues del racionament de queviures estaven a l'ordre del dia.

El pa **moreno** (barreja de diversos cereals i, fins i tot d'aglans) era la base del menjar, pa i alguna cosa més: pa amb vi i sucre groc, amb oli i sal, amb tel de la llet i sucre, etc. El pa **blanc** fins més tard no es normalitzà. I a la taula de molts -no pas de tothom-, el farro, la xocolata de garrofa, els moniatos i les lleties, la garrofa, el nap, l'aglà, les castanyes, les cairetes, la soja, guixes i llobins esdevingueren aliments habituals.

No era estrany que la gent de ciutat tingués a casa, al terrat o a l'eixida, aviram: pollastres, conills, etc.

La pobresa causava sovint una malaltia tan lligada als temps difícils com era la tuberculosi. També els tifus i les malalties venèries eren freqüents. L'organització de la sanitat pública era deficient i no es comptava amb una fàcil disponibilitat de medicaments, com la penicilina, eficients. La manca d'higiene, d'altra banda, donava vida a tota mena de paràsits: puces, polls, xinxes, el famós *piojo verde* etc., i a malalties cutànies, com la ronya.

¿A la mort -i al més enllà- se li havia perdut el respecte quan tothom cantava allò de *Rascayú?*

«*Rascayú, Rascayú,
cuando mueras, ¿qué harás tú?
Tú serás, tú serás
un cadáver nada más*».

Sovint s'havia de viatjar a altres pobles i a cases de pagès de fora, a buscar el menjar que aquí no es trobava, però per a circular d'un poble a un altre amb seguretat s'havia de dur un salconduït que es

renovava cada mes i que valia 50 cèntims, més «una póliza de una peseta del Subsidio pro-Combatiente», és a dir, 1'50. Més enllà d'uns límits, calia el salconduït de fronteres.

S'havia establert el costum d'anar a la botiga a comprar *fiant*, amb la llibreta. Quan es cobrava la setmanada es passaven comptes amb el botiguer. Alguns d'aquests intentaren de cobrar-se els

(18) M.A. (129), 19-01-1940, f.318-319.

(19) «*Consistente en una aportación metálica, individual o familiar, equivalente al pequeño sacrificio que supone el privarse una vez a la semana de parte de la comida de un día*».

SALUDO A FRANCO

¡ARRIBA ESPAÑA!

Juan Balmaña Canet

Delegado Local de **Auxilio Social**

*Desea a Vd. y familia
felices Pascuas de Navidad
y próspero Año Nuevo*

Font del Portalet, abans de les reformes.

comptes pendents dels clients, quedant-se les cartilles de racionament -personals i intransferibles- dels deutors. Cosa que va ser prohibida expressament pel governador civil D. Luis Mazo.

A les fonts de la ciutat, s'hi anava moltes vegades a buscar, amb cànirs i galledes, l'aigua necessària per a cuinar i beure. També hi va haver, doncs, restriccions d'aigua durant molts anys, en dependre el servei de la companyia *Aguas Potables* (els motors del Ridaura) del percentatge de fluid elèctric. Tan greu varen ser que l'Ajuntament es va proposar seriosament de municipalitzar el servei d'aigües.

Les restriccions d'electricitat i les avaries de la central obligaren sovint les indústries i comerços, que tenien motors elèctrics, a fer tornos d'horaris diferents.

Les famílies havien d'utilitzar llums alternatius, de gas, de carbur i llànties. El gas, la llenya, el carbó i el carbonet eren l'energia de les cuines, de les estufes

"El general Bum-Bum quan se'n va a la guerra..."

(n'hi havia que anaven amb pols de suro o amb serradures) i brasers. Els fogons i les estufes de petroli, amb la seva especial fortor, també funcionaven. Rajols escalfats i ampolles d'aigua calenta servien per a evitar els perellons i la cruïda de l'hivern a l'hora d'anar al llit.

Les dones rentaven als safarejos públics del Puig, on hi havia també aparells de desinfecció.

A casa, al vespre, escoltant la ràdio (pocs, amb el volum ben baixet, ràdio *Pirenaica*) o comentant en veu fluixa els mals records de la guerra -o el procés que colpí tot Sant Feliu i la Girona de postguerra: el de les germanes Pascual²⁰-,

moltes famílies feien *caps nets* per tal d'arrodonir la setmanada.

Algunes dones o noies es dedicaven a **servir**, a fer de minyona a casa dels **senyors**, com ja era costum de fer-ho abans de la guerra.

Els petits feien vida al carrer, llegint i intercanviant-se els còmics del moment *Flechas y Pelayos*, *Roberto Alcázar y Pedrín*, *El Guerrero del Antifaz*, *Jorge y Fernando*, *El Hombre Enmascarado*, *El Caballero de las tres cruces*, *Juan Centella*, *El Guerrero del Antifaz*, *Flasch Gordon* etc. L'editorial Bruguera publicava els famosos *T.B.O. El Pulgarcito*, *Hazañas Bélicas*, *el Jabato*, *El Capitán Trueno*.... Les noies col·leccionaven *Florita* i *Chicas*.

A nivell més local s'edità *Gerundín*, que tenia l'interès dels dibuixos del guixolenc Narcís Masferrer.

Segons la moda del moment, es jugava a *bèlit*, a *sotets* (a boles), a *diputs*, a lladres i guàrdies, a parar i catxar o a la baldufa. Ni tampoc hi faltaren -com de costum- els bàndols que jugaven a fer-se la guerra o a conquerir les Bateriaes. Les noies, en canvi, jugaven a xancla, saltar a corda, fireta, nines, a *Dónde están las llaves...*, *materile*, *rile*, *rile*, *ron*, etc.

Alguns nois, més crescuts i espavilats, «feien rodó» i ja buscaven feina i esperaven els cotxes de línia -amb gasogen al darrere- per a oferir-se a dur les maletes dels viatgers.

El 1953 el Governador civil exigia que els agents de l'autoritat local evitessin «*tan bochornoso*» espectacle, el que donaven les criatures demanant regals als turistes.

(20) LANA O P., «Les germanes Pascual, procés de Sant Feliu que colpí la Girona de postguerra», *Presència*, 676, 3 febrer 1985. Arran de les protestes populars, l'Ajuntament decidí que no residissin a Sant Feliu a fi d'evitar conflictes d'ordre públic (M.A. 133, 23-12-1943).

Arribada d'autobusos a la Rambla Vidal (J. Canadell)

Tant els adolescents com els grans llegien novel·les de l'oeste i d'amor de l'editorial *Molino* o d'Edicions Clíper -el famós *El Coyote* de J. Mallorquí-, per pocs cèntims, es podien llogar a can Pérez. Hi havia també les *Novelas Selectas* d'edicions *Pueyo*, les de *Toray* (*Hazáñas Bélicas*) i les de la *Bruguera* (F.B.I., *Búfalo*, *Servicio Secreto*...).

Després de les novel·les dels serials radiofònics d'Antonio Losada (*La mentira*, *La historia de mis lágrimas*...), es popularitzà la lectura de revistes com la satírica *La Codorniz*, *Destino* i *Selecciones del Reader's Digest*.

La ràdio, primer, no era a l'abast de tothom. Després, amb uns preus més raonables -i la forma de pagament, *Todo a plazos*-, a través d'ella, entrà a gairebé totes les cases la publicitat cantada de l'*Okal*, del *Cola Cao* o de la, parlada, *verdad de España* dels *Diarios Hablados de Radio Nacional*.

Els serials radiofònics (de l'esmentat Losada o de Suatier), si les restriccions de llum no ho impedièn, eren seguits emocionadament per les mestresses de casa. Els homes, en canvi, estaven més pendents de la veu de Matías Prats del *Carrusel deportivo*. A Brasil, el 1950, els campionats del món de futbol despertaren «la furia española»; el gol que Zarra marcà als anglesos -en venjança per Gibraltar- aixecà el fervor i entusiasme patriòtic. *Fantasia*, les campanyes benèfiques dels senyors Dalmau i Viñas, les emissions populars de Bobby Deglané i els concursos públics entretenien fàcilment el personal. Quant a la informació no oficial, Ràdio Andorra o la B.B.C. s'encarregaven de fer-la arribar als pocs que n'estaven interessats.

A partir de 1960 els discs gravats amb microsolc substituïren les plaques, el que representava una ampliació dels enregistraments de cançons. Les cançons populars de la postguerra eren les de Raul

Abril, Rina Celi, Juanito Segarra, Jorge Sepúlveda, Antonio Machín -*Angelitos negros*, *Dos gardenias*... O, simplement, *Santa Marta*, *La vaca lechera*, *Una casita de papel*, *Dos cruces*, etc. Llavors hi havia les *tonadilleras* de Concha Piquer, Antonio Molina, Juanito Valderrama, Pepe Blanco i Carmen Morell, etc. I el cuplet de Sara Montiel. I començaren a tenir èxit cantants italians (Renato Carosone, Domenico Modugno) i altres estrangers com Nat King Cole o Paul Anka.

La presència de soldats donaren un altre ambient a la població, i el seu *chusco* podia esdevenir l'esquer per a relacionar-se més fàcilment amb

algunes noies. Quan la nevada de gener de 1947 els soldats encara hi eren, a Sant Feliu. Precisament, aquella forta nevada va impedir la sortida de les tropes i del material del *Regimiento de Córdoba*, a punt de marxa. Alguns soldats ja s'hi quedaren, a Sant Feliu, en casar-se amb noies d'aquí.

Per cert, aquella nevada va donar molt de si. Per una banda va constituir una autèntica festa per a la ciutat, -malgrat tots els inconvenients que comportà en les vies i mitjans de comunicació, al tren per exemple. Deia el *Símbolo* "El Domingo al medio día nuestra ciudad presentava el aspecto de un Centro de Deportes de invierno". Per altra banda, segons el mateix setmanari, va ser motiu d'escàndol. "**Lamentamos el abuso de los pantalones en nuestra juventud femenina**".

I és que, aleshores, era molt mal vist que les noies vestissin amb pantalons llargs i que fumessin.

Ni la guerra ni la crisi posterior no aconseguí que ca la *Nieves*, amb més categoria, o bé ca la *Diana*, amb menys, tanquessin els seus negocis de prostitució, que continuaren amb èxit durant la postguerra.

El joc nocturn es continuava practicant: "*El juego, según versiones, es un mal bastante arraigado en San Feliu, practicándose en varios establecimientos el de poker y dados y en algunos hasta el de bacarrá y monte*", així diu un informe militar confidencial. Els locals denunciats eren el *Casino Guixolense*, el *Café Oriente* y *El Dorado*. Les autoritats en tenien coneixement, i s'hi veia implicat fins i tot un inspector de policia.

Des de 1946 els guixolencs pogueren començar a temptar la sort amb altres modalitats dels joc d'atzar, d'aposta, en crear-se a Madrid el *Patronato de Apuestas Mutuas Deportivo Benéficas*. Naixien les famoses travesses, les *quinielas*.

I la loteria. La de Nadal de 1946 esquitxà quelcom a Sant Feliu:

«EL GORDO. Excepcionalmente este año el «GORDO» de la Lotería de Navidad hizo una visita a nuestra ciudad mediante participaciones adquiridas por el Recadero José Vidal, en casa del lotero D. Miguel Valdés de Barcelona. Entre los agraciados por la suerte estuvo el Rdo. Luis Patxot, sacerdote del Hospital de esta ciudad. Enhorabuena a todos los agraciados».²¹

Mentrestant, els serenos vetllaven -teòricament- la ciutat dormida. I els escombriaires, un servei contractat al Gremi²², feien servir d'abocador legal de runa cala Jonca²³ o a algun altre indret de Sant Elm. Uns i altres, per Nadal, passaven per les cases la felicitació per a rebre l'aguinaldo, les estrenes. El nunci («Se hace saber...»), els drapaires («No hi ha cap pell de conill!»), els esmolets, els repartidors de llet, cafè, diaris, pa, aigua picant, sifons, gel, programes de cine, esqueles, etc; els capellans amb sota-na a qui es besava la mà, els corredors de taps, els gelaters ..., figures, totes elles, que formaven part de la vida quotidiana als carrers de la ciutat.

El carretó dels gossos i els fúnebres cotxes d'enterrament, amb més o menys sacerdots i cavalls guarnits segons la categoria social del difunt; els funerals amb escolans, candela i cant gregorià. El dring de la campaneta que acompanyava la solemnitat del sant viàtic, sota ombrel·la. Eren altres aspectes -avui ja desapareguts- del dia a dia del poble.

B.- 1957-1975

El 1952 s'aboliren les cartilles de racionament.

Impacte cultural (J. Canadell)

A partir de llavors s'experimentà una lleugera millora en l'economia del país. El reconeixement internacional, l'ajuda econòmica nord-americana, la recuperació de les importacions, les divises dels emigrats a Alemanya -també hi emigraren guixolencs- i del turisme, l'augment de la productivitat, l'increment dels salaris així com el del poder adquisitiu dels treballadors, el consum..., n'eren causes. Es tractava, però, d'una millora no generalitzada, amb alts i baixos i amb inflació.

El 1957 s'inicià un procés més clar de liberalització econòmica semblant al model europeu -de lliure mercat-, que culminà amb el Pla d'Estabilització (1959).

L'objectiu d'aquesta renovació del capitalisme espanyol tenia també un interès polític: l'intent de consolidar el règim franquista, com una mesura de supervivència.

El turisme de masses, com a activitat econòmica, s'inicià en la dècada dels cinquanta i durant la dels seixanta assolí el màxim impacte econòmic i social. Perquè, ultra la realitat econòmica que va comportar, l'arribada del turisme de masses va representar també un canvi important en la mentalitat, en la forma de comportament dels guixolencs -els costums es relaxaren- i en la seva cultura.

A Sant Feliu es crearen nombrosos llocs de treball, sobretot en el ram de la construcció -i de tot allò que s'hi relacionava-, així com de l'hosteleria i del comerç. La població guixolencsa es recuperà demogràficament amb la immigració.

El canvi en el nivell de vida era notable. S'havia acabat per a tots -encara que no de la mateixa manera- la penúria i les misèries de la postguerra. Naixia l'estat d'un desigual benestar, la societat de consum basada en l'ús del cotxe utilitari, del plàstic, dels electrodomèstics, del televisor i en la propietat d'un pis.

Els nous guixolencs, els immigrants, contribuïren molt en la creació d'un nou Sant Feliu més ric. S'identificaren amb el poble que els acollia i l'enriquiren culturalment.

Tanmateix, a l'inici no hi mancaren els problemes del barraquisme, ni els conflictes -dits impròpiament d'integració- dels llavors anomenats *coreanos* amb la població autòctona. El senyor Puig, el 1952, proposava al Consistori que «se estudien las medidas pertinentes para solucionar los problemas y conflictos que se producen a consecuencia de la inmigración de españoles procedentes del Sur de la Nación».

La ciutat, urbanísticament, es modificà. Es crearen nous barris. Però també aparegué amb el turisme

(21) *Símbolo*, gener-febrer 1947.

(22) S'adjudicà al Gremi d'Escombriaires la recollida per 3.025 pessetes (M.A. 8-01-1948).

(23) CMP, 29-04-1949; Cala Jonca «lugar donde echar los escombros», M.A., 6-03-1952, f. 36.

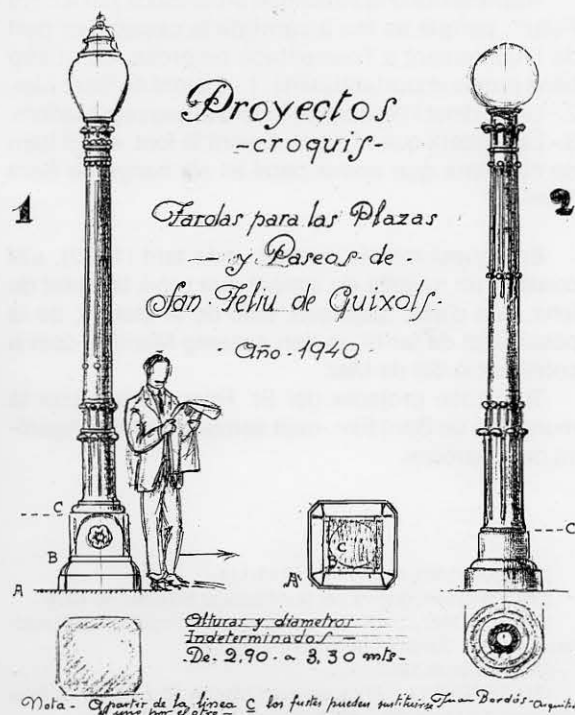

Detall de la platja.

l'especulació del sòl, d'uns efectes urbanístics força negatius.

5.- LA CIUTAT

Acabada la guerra, s'hagué de refer tota la ciutat que havia estat castigada durament per les bombes del feixisme. D'un total de 2.900 edificis, 600 en resultaren afectats directament o indirecta, i 50 foren totalment destruïts. A part dels immobles, les bombes

havian esclatat també damunt del passeig, de molts carrers i de les voreres.

En finalitar el 1942, un cop enllestides les obres d'urbanització del passeig del Mar i de la plaça del Monestir, s'empengueren les del *Paseo del Generalísimo* (Guixols), del Racó dels Pescadors i de la rambla de *José Antonio* (Portalet) amb arbrat, bancs i fanals dissenyats per Joan Bordàs; obra que comportà l'acabament del cobriment de la riera del Portalet en un trosset en direcció al mar.

Es varen ampliar els jardins públics i es millorà la part central del sector paral·lel del passeig dels Guixols, modernitzant l'estil. Per la Festa Major de

1945 va ser inaugurat el mur de contenció entre el passeig del Mar i la platja.

Tanmateix l'obra més important realitzada en el període 1942-1952 va ser la rambla del *General Mola* (avui placeta de Sant Joan), amb pavimentació de les voreres i fanals. També s'il·luminaren els carrers: *Calvo Sotelo* (Juli Garreta), Major, Clavé, Rutlla, Verdaguer, Maragall, *San Antonio Mª Claret* (Mall²⁴), Hospital i carretera de Girona.

Es plantaren arbres, a més del parc municipal, al c/Callao i a l'avinguda de Calvo Sotelo, i es renovaren les acícies del passeig de Rius i Calvet.

Una millora important de la ciutat va consistir en la pavimentació, amb macadam ordinari i rec asfàltic, 14.000 metres quadrats de via pública a la zona residencial (Juli Garreta, Rambla Vidal, etc.).

El 1952 es col·locaren llambordes al carrer de la Rutlla, on obriren les portes alguns comerços dignes d'imitació.

En aquella època l'alcalde Gandol s'havia proposat -i iniciat- un bell projecte: eixamplar el carrer de l'Hospital, i convertir-lo en la gran avinguda del Monestir²⁵. En ser destituït Gandol i substituït per un alcalde mestre d'obres, el projecte lamentablement se n'anà en orris.

La qüestió d'urbanitzar la rambla -rambla o boulevard? (1939/40)- va quedar pendent²⁶. En aquest espai urbanístic, en canvi, Gandol va fer una *alcaldada* -sense haver-se pres, abans, un acord municipal- el 1943, pel seu compte, allargà els carrers de la ram-

(24) El 1951 es canvià aquest nom tradicional, pel del sant que havia estat a Sant Feliu el passat segle.

(25) Es tractava de tirar a terra algunes cases, ja comprades per l'Ajuntament, del c/Hospital-Notaria.

(26) JIMÉNEZ A., «Rambla o Boulevard?», *Carrilet* 39, 1992.

Els plàtans de la Rambla Vidal són substituïts.

bla per connectar-ne la circulació amb la del Passeig del Mar que, des d'aleshores, va ser partit, i així ha restat fins als nostres dies, trencat en dos trossos.

Fins al 1963 no arribà el projecte encarregat pel govern local que presidia Joan Puig. En principi es tractava de convertir la rambla en un passeig sense carrers o passos (Estret/Verdaguer i Clavé/Major) que el tallessin, des de l'hotel Murlà -llavors- fins al Passeig del Mar. A més de l'enllumenat, es contractà la compra i plantada dels actuals pins per a substituir els tradicionals plàtans²⁷.

Les conseqüències de la darrera decisió política -l'aixecament del paviment per l'efecte de les arrels dels pins- encara avui es poden constatar.

Quant a edificis públics, el *Servicio Nacional de Regiones Desvastadas* reconstruí -fent-lo nou- el palau municipal²⁸ amb molt d'encert. És l'edifici actual de l'Ajuntament, avui -per primera vegada- en obres.

Es renovaren els serveis de l'Asil i de l'Hospital; de l'hotel Murlà i el de Les Noies.

I les cases de particulars, complement de la urbanització de la ciutat, més notables varen ser: Dawson (1941, Bordàs), Arxer (1947, Bordàs), Pi, Martín, Brufau, Ararà, Cros,...²⁹.

També es restaurà el temple parroquial que, amb la guerra, havia quedat en molt mal estat. Per Nadal de 1941 ja eren acabats el cambri i l'altar, que es consagrà el 1943. Es col·locaren nous vitralls als finestrals gòtics de l'absis, i es beneïren les quatre -també noves- campanes (1948/49).

A finals del decenni dels cinquanta, amb el turisme i la immigració, començà una frenètica carrera de construccions. Al centre de la ciutat, nous edificis hi substituïen els vells que eren enderrocats. L'espe-

culació del sol i de l'aire (en vertical), en l'alçada dels edificis, era el que prevalia. El nou Reina Elisenda³⁰ que substituïa l'emblemàtic antic Casino dels Senyors (Llevantí) serà per sempre -penso- el símbol de les conseqüències negatives d'aquell procés de desencert urbanístic i d'una manca de visió de futur en la política del turisme, perquè es tractava de l'enderroc -iniciat el 1956- d'un singular edifici que era al bell mig del passeig dels Guíxols. I perquè representava la **primera** destrucció d'un immoble peculiar, amb l'estil arquitectònic del General Guitart, que es veia substituït per un bloc sense cap mena d'interès estètic. I, finalment, per la seva alçada -del Reina

Elisenda- de 25 metres il·legals, que marcà l'altitud dels edificis veïns que es construïren posteriorment, quan eren 16 metres, només, els vigents a les ordenances.

El 1960 s'allargà el cobriment de la riera del Monestir, al final del passeig del Mar on s'unia amb l'avinguda de Calvo Sotelo (Juli Garreta) i la plaça de Sant Pere. L'obra era molt petita, però el seu cost -que anà a càrrec de *Turispania S.A.*- va ser molt gran:

«representà una catàstrofe urbanística per a Sant Feliu³¹, perquè es féu a canvi de la cessió, per part de l'Ajuntament a l'esmentada empresa, de quatre béns propis importantíssims: 1.- La font de Sant Elm, 2.- Un jardinet i l'escala de la font al passeig Marítim. 3.- La placeta que hi havia davant la font. 4.- El tram de carretera que anava paral·lel als banys de Sant Elm».

En aquest mateix paratge, més tard (1972), s'hi construí un muralla de ciment que privà la ciutat de tenir, des d'allà, qualsevol visió de la platja i, de la possibilitat de fer-hi un bon passeig Marítim, com a continuació del de Mar.

Tot l'antic projecte del Sr. Rius d'urbanitzar la muntanya de Sant Elm -molt semblant al de S'Agaró- va desaparèixer.

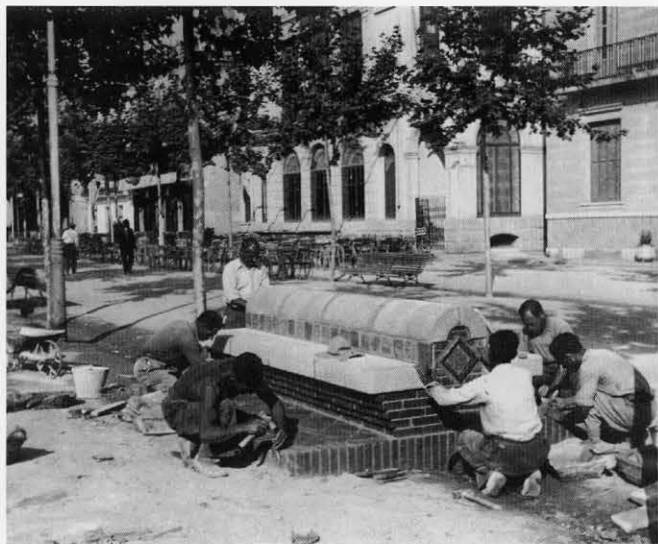
(27) M.A. (146), 5-04-1963, f.113-114.

(28) Recordem que va ser bombardejat el gener de 1938.

(29) BORDÀS J., «Diez años de vida municipal. Urbanizaciones y obras», *Símbolo*, desembre 1952.

(30) Acabat el 1957.

(31) ESTEVA LL., *El passeig del Mar de St. Feliu de Guíxols compleix 150 anys*, Museu Municipal de SFG, 1984.

Fent els bancs del Passeig, anys 40

Passeig del Generalísimo

Gandol, Bordàs i Prujà, 1943 (Gandol)

El quiosc, 1941 (Gandol)

Obres al pg. dels Guixols

El Casino dels «senyors» de J. Bordàs (Rabell)

Enderroc del casino, 1976

Edifici de la Catequística, enderrocant el 1974

Casino Guixolense de G. Guitart

Edifici que substituí el casino

Comencen les obres de l'edifici Joan I, 1967

El pg. Marítim abans de construir-hi els apartaments, 1968

A començaments dels seixanta el Club Nàutic tapà la cova del nostre sant Patró, les restes de l'antic port i, més tard, l'espigó que dona nom a Sant Feliu.

Urbemar S.A., en un espai no edificable, es plantà sobre la pedrera del port i s'aixecà davant per davant de l'Hotel de les Forques (Hipòcrates). S'iniciava així la urbanització -atapeïda en excès- del Molí de les Forques i de la volta de l'Ametller.

El 1967 es construí un nyap grandios al port, l'edifici de Joan I. I s'estigué a punt d'aixecar-ne un altre, el Joan II, al passeig dels Guixols sobre la fàbrica de can Batet.

L'any 1973 el bisbat va malvendre la Catequística (casa Llagustera) a la *Promotora Guixolense S.A.* (Proguisa), per a bastir-hi un estèticament desafortunat edifici d'apartaments.

I acabem el capítol d'enderrocs amb el desballesament del nou Casino dels Senyors (de l'arquitecte Bordàs) i cinema Catalunya, al Passeig, el 1976.

Les autoritats locals ja n'eren conscients, de l'especulació que es duia a terme. «*La belleza natural de nuestra tierra, tan visitada y alabada por naturales y extranjeros no debe ser patrimonio de unos cuantos favorecidos por la fortuna, por serlo precisamente de todos*».

Però el poder econòmic era més fort que els bons desitjos dels governants. La corrupció velada formava part del sistema.

Malgrat tot, per sort es varen poder salvar de l'enderroc general edificis tan importants com la casa Patxot, el Casino dels Nois³², can Sibils, can Ribot, etc.

Per altra part, la ciutat s'anava estenent per

paratges tan difícils, orogràficament, com el de Vilartagues. Primer, a mitjan anys cinquanta, es formà *Pueblo Nuevo* arran del camí d'anar a la Vall d'Aro des del Forn de Sant Miquel (avui carrer Camisó). Tot seguit, es començà a edificar per tot el territori de Vilartagues cases unifamiliars i blocs d'habitatges socials: els 200 pisos del Sot dels Canyons.

El 1963 s'inicià el Pla Parcial de Vilartagues i Tueda de Dalt, però fins al 1976 no va ser aprovat el projecte d'urbanització. I el 1966 es batejaren oficialment els noms de carrers de *Pueblo Nuevo*, que ja els tenia, ben segur, des de la *Santa Misión* de 1959; i els de Vilartagues, que reberen els noms tan poc originals -i estranys ací- de les províncies espanyoles: Ávila, Guadalajara, ...

Més habitatges de protecció oficial es construïren en altres indrets a començament dels seixanta: el grup Sant Fèlix (26 casetes) i *Santos Boada* (100 petits pisos), les cases del grup Miquel Mateu i el grup de *José Antonio*.

També s'aprovaren plans parcials d'iniciativa privada: Sant Amanç, Volta de l'Ametller, Mas Trempat, Sant Pol, etc. que, a poc a poc, s'anaren realitzant.

El 1963, amb motiu de l'homenatge fet a Ferran Agulló, es col·locà davant l'ermita de Sant Elm el monòlit commemoratiu i a la plaça que porta el seu nom una escultura -una figura femenina, símbol de la Costa Brava- de Joan Rebull.

6.- CULTURA I LLEURE

La primera disposició de les noves autoritats va ser la de prohibir taxativament l'ús del català, i la d'obligar a emprar només la *lengua española*:

«*Visto que en esta ciudad existen muchos edificios en cuyas fachadas aparecen rótulos y anuncios redactados en catalán*», s'exigí de fer-los desaparèixer.

La utilització de la pròpia llengua era motiu suficient per a ser tingut com a sospitosos. I s'insistia pels altaveus que:

«*Habiendo observado que en esta ciudad, a pesar del tiempo transcurrido desde la li-*

Cases de Miquel Mateu, i *Pueblo Nuevo* al fons (Paisajes españoles)

(32) L'edifici va estar a punt de seguir la sort de la resta d'immobles del Passeig. Una campanya popular, però, ho pogué evitar.

Commemoración del XVIII Aniversario de la Liberación de la Ciudad de San Feliu de Guixols 3 DE FEBRERO DE 1957

A las 10 y media:

En la Iglesia Parroquial, Oficio solemne en acción de gracias.

A continuación:

Visita colectiva al Cementerio para honrar la memoria de los soldados caídos en la liberación de nuestra ciudad.

A las 12 y media:

En el Ayuntamiento, acto recordatorio de la liberación.

Seguidamente:

Recepción en honor de los Ex-Combatientes y Ex-Cautivos.

A las 12 y media:

En el Paseo del Mar, frente al Palacio Municipal, Audi-ción de Sardanías.

NOTA DE LA JEFATURA LOCAL DE F. E. T. Y DE LAS J. O. N. S.:

Se recuerda a los afiliados la obligación de asistencia a los actos Oficiales anunciados en este programa.

Viva Franco

Arriba España

beración, existen todavía nombres de calles, rotulos o letreros de carácter rojo-separatista, cubiertos todo lo más por una capa de pintura, y siendo inadmisibile que esto continúe...».

Sobretot als funcionaris, se'ls exigí de parlar l'espanyol. Tan sols amb la predicació a dins de les esglésies s'era -a contracor- més permissiu.

També, immediatament, es prohibiren les festes populars de carnaval -malgrat que aquí, hi hagueren intents minoritaris de continuar-lo. El 1957 i 58 un grup de joves ganxons varen organitzar el seu carnaval, tot i l'expressa prohibició de la policia.

I se n'introduïren de noves, de festes: la festa de la *Victoria* amb actes religiosos, i la de la *Raza. Educación y Descanso* promogué vetllades teatrals, concursos de pessebres, etc. *Fiesta de la Exaltación del Trabajo* i, el 1954, es crearen els premis de *Liberación de la Ciudad*, que es lliuraven el 18 de julio.

A Sant Feliu es van suprimir totes les revistes, només es publicà l'any 1940-1941 *CIRCULARES DE LA ALCALDIA*. Però també aquesta publicació va ser prohibida. A part de la premsa diària de Girona (*El Pirineo* [1939-1942] i *Los Sitios* [a partir de 1943], només els setmanaris *Boletín Oficial de la Provincia*, *Arriba España* d'Olot i la *Hoja Parroquial del Obispado de Gerona* varen ser legalment autoritzats.

Tot amb tot, el 1942 apareixia *Símbolo*, òrgan de la *Acción Católica* de Sant Feliu. També la Cambra de Comerç començà a publicar la seva *Memoria* (1939-43, 1945-47, etc). El 1947 sortí el setmanari *Chut* que, després, donà pas a *Àncora* (1949-). L'Enric Descayre n'era l'animador: «Entre otras muchas misiones que le asignó nuestro propósito, *ANCORA* intenta ser -y de ahí su nombre- el ancla que sujeta la nave guixolense por las aguas jurisdiccionales de la tradición y de la historia», com ho fou igualment del *Instituto de Estudios Guixolenses*.

La revista *S'Agaró* reaparegué la primavera de 1949.

Dins el *nacional-catolicismo*, les noves autoritats locals assumiren de l'Església tan sols la pseudo-moral repressiva, sobretot pel que fa al tema del sexe. A les portes de l'església es controlava si les dones hi entraven amb *mantellina* i mitges, no s'hi podia entrar amb pantalons ni -molt menys- amb faldilles curtes.

Però fora del temple, també es volgué imposar a tothom la mateixa moral eclesiàstica. Fins i tot, a les primeres turistes que importaven les seves «modes impures». *Moralité!*, exigien cridant els nois, instigats per algun clerge que exhaltat.

Un ban de l'alcalde disposava la separació de sexes en dues zones a la platja: a llevant les dones -un envà de canyes- i a garbí, els homes. Un cop a l'aigua, ja es podien retrobar. I es nomenà un vigilant de la moralitat a les platges.

Chut

EDICION EXTRAORDINARIA DE FIESTA MAYOR
SAN FELIU DE GUIXOLS, 29 DE JULIO DE 1948

El Molí de Vent des de la cra. de Girona, 1958

Detall de Vilartagues (Rabell)

La «Casa Vermella» i camps on es construí els grups St. Fèlix i S. Boada, 1959.

Grup de cases Francisco Franco, 1972

Pisos verds i solar de l'escola Baldri Reixach

Festa de N^o. S^a. del Bon Viatge

Benedicció de la creu de Romanyà, 1947

Festa de N^o. S^a. del Bon Viatge

El primer Corpus Christi, 1939 (Rigau)

Corpus, 1940 (Rigau)

Via Crucis, 1940

Processó, 1954 (Ll. Palahí)

Fins i tot es reglamentà la forma d'anar vestit pels carrers, a l'estiu. Encara la Comissió Municipal Permanent del 10 de juny de 1949 disposava que:

*«Prosiguendo en la campaña pro moralidad pública, especialmente en la época veraniega, se acordó prohibir la circulación por la vía pública, de **mujeres con pantalón corto**, cursándose al efecto las debidas instrucciones a los encargados de la vigilancia».*

La visió del rector, el desembre de 1939, era força simptomàtica del que diem. Informava el bisbat així:

«Como vicios mas comunes, pueden citarse: Inmoralidad en las playas, durante el verano; y la desmedida afición al cine, en lo restante del año. El exceso de bebida por parte de los pescadores; y la propensión que siente la juventud a la lectura de novelas, sin miramiento alguno a la inmoralidad que a muchos carac-

teriza.- También se desvela la Juventud Femenina de A.C., durante el verano, para moralizar las playas, de acuerdo con las Autoridades de esta localidad.- Es de alabar y digna de todo aplauso la difusión de carteles contra la blasfemia, obligatoriamente ostensibles en todos los comercios, bares, centros y demás sitios de concurrencia, llevado a cabo por nuestras dignísimas autoridades».

La compenetració alcaldia\parròquia -simbiosi del poder temporal amb l'espiritual d'àmbit local- va ser molt clara durant el període 1946-1960, concretament en temps de l'alcalde Robert Pallí (1946-1960) i del rector Josep Ma. Cervera (1946-1960).

Per l'octubre de 1949 la verge de Fàtima presidia el saló de sessions de l'Ajuntament. I s'acordà que, un cop acabat el nou palau municipal en construcció, s'hi entronitzaria la imatge del *Sagrado Corazón de Jesús*, cosa que, efectivament, es va dur a terme el 1952.

Fins i tot en alguna empresa privada, a «Godó i Trias, S.A.», se celebrava *«muy brillantemente la fiesta de la Virgen de Montserrat»*.

El 1953 l'alcalde Pallí adreçava a Delegació Provincial de Treball les seves queixes:

«por la anarquia que reinó en esta localidad en el orden laboral el día que la Iglesia Católica celebra la festividad de la Inmaculada, precisamente en este año en que por su S.S. el Papa se inauguraba el Año Mariano; a ello le ha movido -dice- tratar de evitar que se reproduzcan los hechos en lo sucesivo, evitándose que al amparo de las restricciones eléctricas, industriales aprovechados, dando cuenta además de que ha sancionado a seis vecinos, por trabajar en dicho día, y no tener la debida autorización»³³

Per la seva banda, mossèn Lambert Font el 1955 instaurà la celebració -el 12 d'octubre, festa de la Raza- de la festa (processó i renovació del vot) de Nostra Senyora del Bon Viatge, de Sant Elm.

A més de la moral, l'objectiu dels clericals era també el d'implantar per a tota la ciutadania -creients o no- la pràctica religiosa: la Quaresma i la Setmana Santa, per exemple. Durant aquest temps litúrgic, els balls eren prohibits. El 1959 l'Ajuntament ordenà, expressament, a la policia municipal *«de extremar la vigilancia en en el poblado de Vilartagas para que en este tiempo de Cuaresma no se efectuen bailes, bajo ningún pretexto»*.

Don Julián Zugadi Arrinda, Ayudante Militar de Marina del Distrito de San Feliu de Guíxols y Capitán del puerto

HAGO SABER:

- 1.º—Queda terminantemente prohibido el uso de «Slip» y de todo traje excesivamente abierto o escotado que, por la agudeza de su confección, falte a las reglas de nuestra moral.
- 2.º—Los contraventores a estas ordenes serán severamente sancionados.

Espero del buen celo ciudadano que todos querrán contribuir a que España vuelva por la grandeza de sus sanas costumbres repudiando las estúpidas innovaciones que se nos importaron del extranjero, haciendo así honor a la consigna de que, hoy, conciencia española es conciencia libre.

San Feliu de Guíxols, 3 de Julio de 1940.

Ayudante Militar de Marina,

(33) CMP (141) 1953-1956, 10-12-1953, f.8v-9.

Missa a Sant Elm celebrada per Mn. Lambert Font (Sans)

La promoció de les monges

PER JORDI ELÍAS

Ara parlem molt de la promoció de la dona. I les monges, que no són de Déu? Encara que passin desapercbedes, les monges també formen part del gremi femení. Per què no hem de parlar, doncs, de la promoció de les monges?

Les monges tenen tot el dret a aixecar la bandera de l'emancipació. No ho fan els capellans? Guerra, doncs, també elles, al celibat! Què és això d'haver de respectar els vots perpetus? Ara estem en temps de llibertat, també, per a escollir als ulls de tothom, cònjuge. És que els drets d'elles, i les conveniències, són inferiors als dels capellans? Estan disposades, les monges, a fer el ridícul?

Les monges poden realitzar, conjugalment, un gran paper. Amb qui poden lligar millor els capellans si no és amb elles? Deixem córrer la manera francesa típica d'estimar, manera que, posada en mans dels americans, s'ha escampat després per tot el món. L'amor de veres és el de sempre: aquell de la comunitat de les ànimes. Què millor, així, que l'ànima d'un capellà amb l'ànima d'una monja? Les monges prou diuen que s'han casat amb Jesucrist. El complement d'un marit de veres, tangible, no aniria, tanmateix, malament.

Duen que el món va molt malament; que això de l'erotisme dels joves, per exemple, fa posar la pell de gallina. Com ho farem per a barar el pas a l'erotisme invasor? Una solució —almenys, parcial— pot ser: que les monges i els capellans posin fills al món. Que els capellans ja fan uns? Només manca el cop de cap de les monges. El P. Llimona ja no podria parlar, així, de les repressions de les monges. I aquelles monges lliurades a l'ensenyament donarien una cultura completa a les noies. És clar que, tal com estan les coses, les nenes, ja en edat ben jove, no...

El missioner Vicenç Ferrer, establert a l'Índia, acaba de decidir de penjar els hàbits. No diu que hagi perdut la vocació religiosa. Només ha expressat que ja en tenia prou. Com que, abandonada la Companyia de Jesús, ja no existia obstacle, no s'hi ha pensat dos cops: casar-se ha estat dit. La notícia decepcionant és que s'hagi triat una infermera. Això sí: joveneta i, segons queda suposat, de bon veure.

Per què no triava una monja? Hauria hagut de treure-la del convent, és clar. Però ell, que no va tocar pirandó? Per què no hem d'establir la igualtat d'oportunitats? De monges bé n'hi ha de maquetes. És clar: de cara a la comunitat de les ànimes, això de la bellesa física no té cap importància. Sigui com sigui, valia la pena de fer l'esforç: que la monja i el capellà poguessin trobar-se.

Dintre una mica, per a casar-se, tot anirà lluitat. Però que les monges comencin a preparar-s'hi. Han de deixar-se passar la mà per la cara pels capellans? Que aprenguin de les dones que no són monges: tots, d'ara endavant, iguals.

Encara l'any 1970, l'alcalde de Sant Feliu s'adreçava al governador de Girona, Victoriano Anguera Sansó, informant-lo d'un article publicat a la revista *Ancora*³⁴ amb el títol «La promoció de les monges» de Jordi Elías, per si era susceptible de delictes i sanció.

La celebració de les festes patronals ens evoca avui la importància d'alguns oficis ja desapareguts, com el de les modistes (la Delàs, Pepita Ribas...) i el de sastres (Casas, Llibori, Celso Terrades, etc).

L'aplec del Remei -es feien trens especials per anar-hi-, la festa petita de Sant Isidre, la de Pasqüetes i la festa major de la Vall d'Aro eren uns esdeveniments que a Sant Feliu es vivien

-i, doncs, s'hi participava- com si fossin festes pròpies, guixolenques. També eren populars les anades a Vallvanera, a menjar-hi recuits.

6.1 ENSENYAMENT

L'ensenyament esdevingué un canal important per a inculcar la ideologia triomfant, feixista. Però calia abans trencar amb el progrés pedagògic del passat. L'escola fomentà de nou la dualitat escola pública / escola privada, primant la darrera. Es derogà el sistema de coeducació i, doncs, es tornà a les classes separades, de nois i de noies. I lògicament es prohibí el català, en totes les seves expressions.

En un sol llibre de text hi havia totes les assignatures. Eren les enciclopèdies de *Grado Elemental, Medio y Superior*, on la grandesa -molt per sobre de totes les altres nacions del món!- de la *Historia de España y de su Imperio* «donde nunca se ponía el sol» ocupava un espai essencial de l'educació. Perquè havia d'ensenyar a estimar una *Patria*, on només hi tenien cabuda els bons espanyols. Els altres -als dolents, ja no se'ls consideraven espanyols- eren simplement influenciats pels maçons o pels comunistes estrangers, *bárbaros y ateos*. A *España*, l'havien envaït successivament: els moros, els francesos, els soviètics; però aquí es trobaven herois i heroïnes com *Rodrigo Díaz del Vivar, Agustina de Aragón* o el mateix Franco que, amb l'èpica resistència del poble espanyol, els paraven els peus. I els anglesos? Gran Bretanya, *cual pérdida Albión*, ens havia robat un tros de pàtria: «*A mi Patria le robaron, tierra inmensa del Peñón*». Per això els primers turistes anglesos eren vistos de reüll i, de vegades,

(34) *Ancora*, 4-06-1970.

P. PLA

c/. Rutlla, 33
Teléfono 320 776

SAN FELIU DE GUIXOLS

Artículos para regalo - Porcelanas
Baterías aluminio y acero inoxidable - Cuberterías - Cristalerías
LISTAS DE BODA

Gran surtido para Hoteles,
Restaurantes y Apartamentos
Platos: La Pajarita y Loza Veraco-Duralex
Cristalerías de todas clases

Corpus, 1939

Processó, 1941 (Rigau)

Diumenge de Rams, 1948

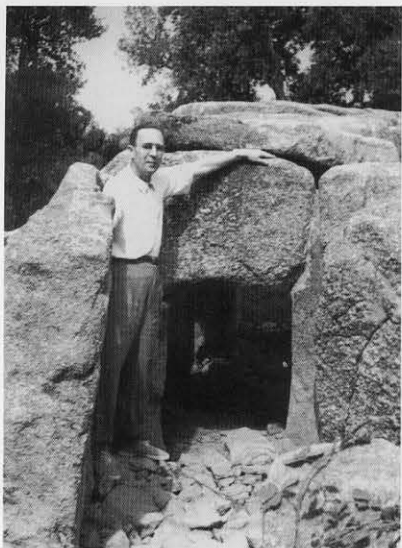
Creu parroquial. Santa Missió de 1949.

Processó de les Espigues

Escola de les Carmelites, 1959-60 (Hereu)

J. Torrent a la Cova d'en Daina, 1956

Obres de restauració a la Porta Ferrada, anys 60

Concurs de sardanes a la plaça de toros

S'Agaró. Visita del ministre d'O.P., 1952 (Gandol)

La Rambla. Cartell de toros

Mn. Lambert Font, arxiver i director del Museu

Campament *Ultonia* a Calella de Palafrugell, 1955.

insultats per una mainada mentalitzada per l'impacte ideològic de les *consignes* llençades pel *Frente de Juventudes* als seus afiliats -que n'eren pocs- o als campaments d'estiu a Calella de Palafrugell, per on passaven molts infants.

Després venia ja la *Historia Sagrada*. L'ensenyament de la religió es féu obligatori a tots els nivells. I, a més, s'instituíren a dins de l'escola pública les pràctiques i festes religioses: missa dels diumenges, mes de Maria, processó del Corpus, etc.

També la simbologia feixista, himnes i festes, s'implantà a l'escola, on cada dia es cantava primer el *Himno Nacional* i, més tard, només el *Cara al sol*.

Així i tot, un grupet de professors i mestres mantingueren el caliu de la cultura. La Margarita Wirsing ja havia començat de nou a ser la força motriu de l'ensenyament secundari, bé que privadament. El 1949 es rebé el suport de Josep Vallverdú, que arribà com a director-gerent d'una acadèmia privada que s'instal·là al carrer de la Penitència. El mestre Josep Mas i Dalmau no es limità a exercir bé la seva tasca professional. Sinó que animà altres camps culturals de la ciutat: l'excursionisme, el teatre, el dibuix, etc.

Més tard, el 1952, es creà ja el Liceu Abat Sunyer, com a centre reconegut d'Ensenyament Mitjà. El 1963 es col·locà la primera pedra del seu edifici a la muntanya de Sant Elm, i el 1965 s'inaugurà; però no va ser fins al 1974 que esdevingué Institut Nacional.

L'augment dels infants en edat escolar, per efectes de la immigració, plantejà aviat greus problemes d'escolarització a la ciutat. El 1962-1963 es construïren unes aules a Vilartagues, i el 1968 s'amplià el Grup Escolar -*Gaziel*, un any més tard.

Els pares prenen consciència de la problemàtica de l'ensenyament i s'implicaren en el procés educatiu de llurs fills. I el 1975 es començaren les obres de l'E.P. Baldiri Reixach.

A finals de l'any 1949, l'escola de música començà a funcionar, com a filial del conservatori de Liceu de Barcelona, quan el jove pianista Joan Padrosa començava a triomfar fora de Sant Feliu; també Josep Ribera. La continuïtat del virtuosisme d'en Marià Vinyas i de la seva filla Angeleta estava assegurat, encara que un xic lluny de nosaltres.

6.2 ASSOCIACIONS MÉS DESTACADES

Malgrat tots els requisits o permisos governatius necessaris i de l'obligada presència de la policia a totes les reunions i conferències, les entitats populars guixolencques ressorgiren.

Una de les primeres a reparèixer va ser la d'escacs. Les partides i la participació en tota mena de campionats donaren renom a diversos jugadors guixolencs. Tradició que encara avui es conserva.

A finals de 1949 es recomposà el centre excursionista, amb el nom de Montclar, que a començaments del 1950 es pogué constituir oficialment, i que fou presidit per l'Enric Heller Vila. Va ser, probablement, l'entitat més important de la postguerra, ja que representà el primer intent seriós de reconstrucció del país des del punt de vista cultural, lingüístic, folklòric, etc. El centre, molt aviat, va redactar la seva circular informativa en català. Allí, s'hi feren les primeres sessions de cinema amateur (XIV sessió, el 1958). Una altra secció seva a destacar és l'Esbart Dansaire. En Tià, la Carmela, Quimet, Perxés, Mantes, Paquita, Cumí, Esquiva, Illas, Rosa, Suquet, Mercè, Colomer, Lolita..., dansaven la *Quadrilla* i els balls de les cintes, de garlandes, de muntanya i de Sant Ferriol; la *Morisca*, la *Tirottaire*, *Galop de Cortesia*, etc.

En la mateixa entitat nasqué l'interès pels monuments megalítics de la comarca. El 1951 Miquel Oliva donava una conferència, organitzada pel C.E. M., a l'hotel Murlà. Alguns socis s'animaren a restaurar dòlmens i aixecar menhirs. Arran de tota aquesta feina, Lluís Esteva va ser nomenat comissari local d'excavacions arqueològiques, qui, més tard, publicà el seu important treball *Prehistoria de la comarca guixolense* (1958).

A partir de 1960 Lluís Esteva centrà el seu interès en la Porta Ferrada i en la Torre del Fum.

Aleshores mossèn Lambert Font era Director de l'Arxiu i del Museu de la Ciutat, i l'Esteva n'era el conservador³⁵. Després de la dimissió del primer, que

(35) Lluís Esteva el 1966 va presentar la dimissió de conservador, i va ser substituït per Joaquim Illas.

Simultània d'escacs amb Pomar, FM 1957 (J. Algans).

s'esdevingué el 1973, Lluís Esteva el substituï el dos càrrecs a començament del 74.

L'estiu de 1959 un grup de ganxons van fer gestions per tornar a ressuscitar l'agrupació Amics de la Sardana. La constitució oficial i l'aprovació d'estatuts va arribar un any després, el 1960. Des de molt abans, però, a Sant Feliu es gaudia de l'activitat sardanística.

El 1962 l'entitat col·laborà en els actes d'homenatge al compositor Josep Gravalosa i Gironès. I el compositor guixolenc Lluís Lloansí, el 1964, explicava al públic que l'escoltava un resum històric de la sardana i de la seva evolució.

El 1965 es posà un bust del músic ganxó Josep Ma. Vilà, al camí del Salvament.

Coincidint amb el centenari de Juli Garreta, el 1975 a Sant Feliu va haver-hi festa grossa a l'entorn de la figura de l'esmentat compositor i doncs de la sardana, gràcies a l'esforç organitzatiu de Jaume Marill.

Tot i que ens veiem obligats a esquematitzar les activitats de l'agrupació i dels seus membres, en aquest tema no podem oblidar el nom de Rafael Figueras Auladell, músic i president dels Amics de la Sardana de l'any 1972 al 1975.

Fins al 1956, Sant Feliu no va disposar d'una biblioteca pública, la de la Caixa de Pensions. La del Casino dels Nois va ser revisada per les autoritats de la postguerra i es van retirar alguns exemplars. Tot i ser molt valuosa històricament, no s'actualitzà i els estudiants no la podien consultar.

Després es publicà l'excel·lent *Sant Feliu de la Costa Brava* de Gaziol, el llibre de literatura més llegit i apreciat -ben segur- de tots els guixolencs. Mentrestant, a Barcelona, un altre ganxó, Joan Torrent Fàbregas, s'especialitzava en l'estudi de les cartes

de Jacint Verdager i, també, en la història local de Sant Feliu.

Era la dècada dels seixanta, quan al voltant d'una parròquia de mentalitat més conciliar, moderna i oberta, nasqué el **moviment escolta** (Rangers, minyons i guies escoltes, daines i llobatons; o els *Boys Scouts*) que oferia als nois i noies de Sant Feliu una alternativa educadora més integral, de servei, complementària a la formació rebuda a l'escola. I absolutament contraposada al model ideològic que volia donar primer el *Frente de Juventudes* (campaments, etc.) i, després, la *Organización Juvenil Española* (O.J.E.), amb seu social al Monestir. I a la de la *Sección*

Femenina de Falange que, des de feia anys (1940), havia implantat l'obligatorietat, per a les noies, del *Servicio Social*.

Altres organitzacions juvenils catòliques, JIC i PRE JIC, projectaren les seves activitats de cara als propis associats i de la població adolescent i jove de Sant Feliu.

A començaments dels setanta s'iniciaren les campanyes del català al carrer i a l'escola³⁶. El 1975 l'Ajuntament s'adherí al I Congrés de Defensa de la Cultura Catalana, i es nomenà una comissió per posar els noms dels carrers en català.

I acabà aquest període, pel que fa a les entitats, amb la creació d'una de nova: l'Associació de Veïns de Vilartagues, el 1976.

6.3 EL CINEMA

En aquest capítol de cultura i de lleure, el cine és un apartat important; no solament perquè enguany s'escau la celebració del seu centenari, sinó perquè en aquest període d'història de Sant Feliu que estudiem va ser la diversió més a l'abast de tothom, la més popular, per no dir l'única. La gent es refugiava a les sales de cinema en la recerca d'un petita il·lusió, màgica potser, que aportés un xic d'alegria i d'evasió a la grisor i tristesa d'una vida individual i col·lectiva plena de tota mena de rutina, dificultats i problemes.

El 1939 hi havia dos cines:

El Saló Novetats -can Vidal- (664 butaques de pla-

(36) També s'iniciaren en aquest temps les classes de català per adults al carrer Capmany. Josep Vicente n'era el professor.

Minyons escoltes

Llobatons

Daines

L'Esbart Dansaire a can Godó i Trias, 27 abril 1953

SUMARIO

	Pág.
Nuestra razón de ser	3
La Agrupación Artística de Acción Católica	5
Voces amigas	6
Notas para unos Carnets de teatro	7
En el camino	10
Un posible error cronológico	14
Al habla con...	15
El Museo de Arte Escénico	17

Navidad 1954

Al principi, les pel·lícules espanyoles que es podien veure eren prou rànries: *Sin novedad en el Alcázar* -que glossava les heroïcitats del general Moscardó-, *Raza*, *Los últimos de Filipinas*, *Agustina de Aragón*... La impacable repressió de la llengua i la cultura catalanes i la censura ideològica (política i moral) arribava a tots els àmbits de l'oci, també al cinema. Amb la derrota del feixisme a la Segona Guerra Mundial, el règim franquista va reaccionar tímidament: *Mariona Rebull*, *Nada*, *Don Juan de Serrallonga* o *el Tambor del Bruch*. D'altra banda, es pogué veure més cinema americà. La gent, evidentment, preferia les pel·lícules estrangeres.

El mateix 1945 s'inaugurà un nou saló d'actes: *La Catequística*, quan Lluís Burgell era president d'Acció Catòlica. Allí tingueren lloc representacions teatrals com els tradicionals Pastorets. El 1953 era també *Cine del Centro Parroquial Catequístico*, on la mainada hi podia veure pel·lícules instructives, aptes. Però també s'hi feren recitals de música folk i moderna.

(També als *Hermanos* la mainada podia veure cinema i teatre).

El cine *Oriente* tancava definitivament (1956), quan arribava el bon cine americà i europeu, i amb ell l'escàndol de *Gilda*⁴⁰ i d'altres pel·lícules que reflectien una altra moral i una relaxació dels costums. I també arribà el bon cine espanyol, el de Berlanga i Bardem.

No ens entretindrem a descriure el comportament curiós i divers dels assistents al cine: els coixinets de la *Catequística*, el xivarri dels darrers seients, els comentaris, picar de peus, el menjar caramels *Darlings*, xufles, etc., quan l'entrada preferent del Catalunya costava 14 pessetes i 7, la general (1961), i les cues que s'hi feien eren, encara, tema del ple municipal.

Amb el canvi sòcio-econòmic dels primers anys dels seixanta, també anaren evolucionant els costums del jovent. *Guateques*, Sales de festa i locals nocturns (*Embassy*, *Royal Clipper San Elmo*, d'E. Descayre; *Piscina Port-Salvi* d'E. Cros; *Las Vegas* de Dionís Recolons; *River Club* de Lluís Duch, *Bahia*, *Casa Pedro*, a can Seis, L'Arc, La Cova, *La Venta del Toro*, *La Venta del Pozo*, *El Cortijo*, *Lotus-Park*, etc.), i les discoteques de Platja d'Aro.

(37) Junt amb el grup *Jecsalis* i, després, amb l'Agrupació Romea que dirigia Benet Escriba -que actuava al Novetats- hi havia també l'Agrupació Artística d'Acció Catòlica, al principi animada pel mestre Josep Mas Dalmau.

(38) De ball, se'n feia al Casino dels Nois, i a les terrasses Sant Elm amb una entrada o cabuda petita, de 50 persones. Joan Casas Anguila n'era el responsable.

(39) TONI, «Anar al cine», *Àncora*, Nadal 1995.

(40) Ja abans, el 1949, una altra *Gilda del Paralelo* representada pel teatre Arnau de Barcelona, al *Victoria*, fou «*todo un alarde de la más pura provocación*», *Chut*, 1-09-1949.

tea; 212 circulars i 500 generals), amb 1.376 localitats. I el Saló *Victoria* -el Catalunya, per a la gent- amb 1.400 localitats (734 de platea, 195 amfiteatre i 472 general).

Una entrada de platea valia 1,50 pessetes, i la general 60 cèntims, i 75 el 1940.

El 1941 el Saló *Oriente* -el Llevant- només feia ball, amb una capacitat de 100 persones. Però un any després, també es dedicà al cine, amb 394 localitats de platea i 220 de general.

El 1942, Joan Balmaña i Canet portava tots tres cines, i creà l'agrupació musical E.V.O.N. (*Empresa Victoria, Oriente, Novedades*).

És clar que en aquestes sales, per exemple al *Victoria*, el cinema s'alternava amb vetllades musicals, teatrals³⁷ (Apèndix X) i balls populars³⁸.

Al Catalunya era on anava més gent. Tanta que s'hagué de multar l'empresari per omplir de cadires tots els passadissos. Aleshores es formaven llargues cues per a entrar-hi.

Com hem dit abans, en l'època dura del franquisme no hi havia moltes ofertes per escollir ni diners, pel que fa a diversió. Amb una pel·lícula curta de ninots o *Imágenes*, una pel·lícula llarga, mitja part, NO-DO i una altra de llarga, s'hi podia passar tota la tarda del diumenge³⁹. El NO-DO imposava setmanalment la presència de Franco, el protagonista.

TERRAZAS BAR SAN ELMO

SAN FELIU DE GUIXOLS

SALUDO A FRANCO

¡ARRIBA ESPAÑA!

DIRECCIÓN: JUAN CRUZ

MIÉRCOLES 28 JUNIO - AÑO DE LA VICTORIA

VERBENA DE SAN PEDRO

A LAS 10 DE LA NOCHE, Selecto concierto a cargo de la aplaudida Orquesta

Victors

A LAS 10 ½

GRAN BAILE DE VERBENA

Manzanilla - Buñuelos - Mantecados - Granizados - Naranja - Cok-tails

ENTRADA LIBRE

Imp. Manuel Comas

A Las Vegas noves, local inaugurat per Nadal de 1963, a l'hivern s'hi feia cine i altres espectacles.

Per als turistes, bàsicament, s'aixecà la plaça de toros *España Brava*-1956-, i també es creà -el gener de 1962-, per a una minoria de guixolencs, el *Club Taurino Guixolense «España Brava»*.

L'esmentada plaça va servir per a fer-hi festivals benèfics de la ràdio, i altres manifestacions folklòriques com concursos de sardanes.

Tornant al cinema, el Festival Internacional de Cine Amateur de la Costa Brava (1962-1982) donà renom internacional a Sant Feliu, arran del setè art.

Va néixer també el *Cine-Club San Feliu* (1963-1970), després que uns joves estudiants guixolencs engegessin el Fòrum Cultural. En aquelles vetllades de cine participaren crítics i personalitats del món del cinema: Miquel Porter-Moix, Antoni V. Kirchner, Octavi Fullat, Francesc de Lasa, Fages de Climent i, com no, la nostra Margarita Wirsing.

També el 1963 s'havia fundat l'Agrupació Fotogràfica local.

Tota aquesta animació cultural era vista per les autoritats amb molt de recel. La repressió i la censura no havien pas desaparegut. El 1971, per exemple, es decidí que un dels actes finals de la IX edició del Festival I. del Film Amateur seria un recital de Lluís Llach, a la mateixa sala *Las Vegas* el 22 de maig. Després de presentar obligatòriament la llista de cançons a la *Delegación Provincial del Ministerio de Información y Turismo*, es varen prohibir dues cançons: «L'estaca» i «Damunt d'una terra» (Apèndix XI).

De fet la «Nova Cançó Catalana» ja havia debutat a Sant Feliu a finals del 1965. El 1968 es va organitzar el segon festival de Cançó Catalana. Però les normes de censura prèvia subsistien.

En plena època de l'especulació indiscriminada -1973-, com ja s'ha dit, el bisbat liquidà el patrimoni de les Llagustera (la Catequística). A canvi, s'aixecà un inconsistent local parroquial al c/Capmany (antiga Bolsera), on s'instal·là el C.E.M., que també gestionà un cine durant uns anys.

Un altre aspecte molt interessant, pel que fa al cine, va ser l'afecció de molts guixolencs -la majoria procedien del teatre- a fer els seus propis films. **Toni Films** (Antoni Ferrer i Gallego i Anna Vicens) i l'Alfons Hereu -director, uns anys, del Festival de Cine Amateur- destacaren enmig d'altres autors.

Fins i tot s'experimentà amb el cinema d'animació per part del mateix Toni Ferrer i, després, per l'Alexandre Matas.

Que Palamós tingués l'emissora *La Voz de la Costa Brava* amb secció de discos dedicats, va ser l'incentiu perquè l'alcalde Joan Puig decidís de crear-ne una a Sant Feliu. Entre 1961 i 1962 l'Alexandre Matas, en Josep Ma. Vicens i en Pere Ponsatí muntaren Ràdio Sant Feliu -després *Radio Juventud C.A.R.*. Locutors i músics improvisaren programes i festivals. El 1964, però, s'extingí l'experiència davant la impossibilitat d'ajustar-se a la llei que pretenia regular-ne les freqüències.

6.4 ALTRES FESTES

Amb l'aplec a Sant Grau, a Sant Baldiri, al Remei, a Romanyà i a la Font Picant, hi havia la festa dels «tres toms» per Sant Antoni i la festa de les bicicletes per Sant Cristòfol. Però la festa i processó del Corpus -primer amb soldats i, després, amb la guàrdia civil, vetllant-la-, amb catifes de flors, un guixolenc il·lustre nomenat *pendonista* pel senyor rector i els seus *cordonistas*, amb gegants i caps grossos, era la més vistosa i celebrada, junt amb les festes de barri durant la vuitava de Corpus. N'hi havia sis, de barris. Cada *Colector Mayor* del barri s'encarregava d'aplegar els diners dels veïns per poder pagar la cobla-orquestra, els *Victors*, per les passades a l'Ofici i a la Reserva i per les sardanes que tocaven. A part, calia fer el donatiu a la parròquia. La vuitava acabava amb la processó petita. El 1949 la passada de la Reserva, a les 7 de la tarda, i 4 sardanes dels *Victors* costaren 475 pessetes.

La festa de la *Victoria* amb ofici cantat per la capella parroquial -la missa de *Perosi*-, igual que la missa

Benedicció de bicicletes al Passeig, 1963 (G. Bussot).

Els gegants a la processó del Corpus (Ll. Palahí).

cantada de Festa Major; les *Santa Misió* (1949 i 1959), quin enrenou!; la festa de les Espigues de l'Adoració Nocturna; *Colores*; les caramelles cantades per la Nova Gesòria⁴¹ i per altres el dissabte de Glòria. Eren altres tantes possibilitats de passar una bona estona -per a alguns ben profitosa- amb motiu de la religiositat del moment.

El 1954 els gegants de Sant Feliu sortiren la vigília de Corpus per animar la festa i, després, per la festa major. En Rafael Figueras hi posà la música, la *Matamalalts* els vestits i l'Anglada, àlies el 29, en dirigia el protocol.

El 1960 es començà a celebrar l'Aplec de Pedralta, on s'inaugurà el 1968 l'excel·lent mirador sobre la Vall d'Aro.

Quant als esports, el futbol era -per molt- el més practicat; al pati de les escoles, al passeig o a qualsevol terreny lliure d'edificació els nois improvisaven un partit i, si convenia, la pilota. Els mateixos alumnes de les escoles formaven els seus equips i les seves competicions. Aviat el C.F. Guixols competí en la lliga a Primera Categoria Regional B, dins la Federació Catalana de futbol. A partir del 1952, essent president en Francisco Campoy, el Guixols inicià un camí ascendent cap a Tercera. I la temporada 1963-1964 va ser històrica, en conquerir el VII *Trofeo General Moscardó*⁴².

Però també hi havia la possibilitat de practicar bàsquet al parc (i després, també a la pista coberta del Metropol), ciclisme, esports nàutics, pesca marítima, patinatge i la bolera als Jardins (1952⁴³).

Com s'ha dit, els costums del jovent canviaren molt a començaments dels anys seixanta. Les festes particulars (els famosos *guateques*) i les noves maneres de ballar es posaven de moda, quan la música moderna estrangera ràpidament s'introduïa mitjançant la indústria del disc. L'època gloriosa de les cobles/orquestres finia amb els *Víctors* (1939-1957), i aparegueren els

conjunts que s'adaptaven a la música moderna i als nous balls. El primer conjunt seriós, a Sant Feliu, va ser el dels *Sherpas* (1964). Després vingueren els *Saturnos*, *Burinots*, *Crueltys* i *Yetis*. Aparegueren altres grups que engruixiren el moviment musical ju-

(41) Una altra societat, coral, molt important de l'època, que dirigiren Joan Fontanella i Rafael Figueras. El 1952 organitzà a Sant Feliu un concurs de masses corals, i el 1953 participaren al que se celebrà a Madrid.

(42) Per a més informació vegeu *El futbol a Sant Feliu de Guixols*, de Josep Muñoz.

(43) El 1961 va desaparèixer la bolera del Passeig.

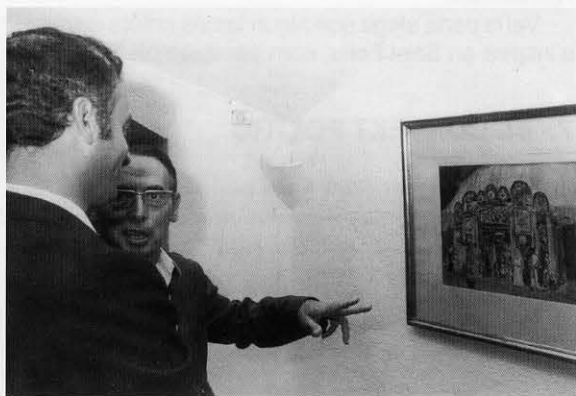
Festa de la vellesa

Inauguració de la biblioteca de la Caixa, 1956

Pintant el racó de Llevant, 1962

L'artista Josep Amat

Amat, Albertí, Torrent-Buch, E. Xargay...

El pintor Torrent-Buch

Ermita i capella de Pedralta

Romanyà, 1947

venil. Tanmateix, per acabar, no podem oblidar la Colla Jacomet (1974), que popularitzà les havaneres.

Els pintors i artistes del moment, malgrat les dificultats per a exposar, mostraven la seva obra on podien: al Llevantí, a la Caravel·la, a *Caritas* (casa Llagustera) i als aparadors d'alguna botiga. Eren Amat, Colom, Bordàs, Palà (pare i fill), Torrent-Buch, Ponsjoan, Gertrudis Romaguera, Maria Pou, Robert Remus (suro), Güitó (artesanía), Joan Balmaña (escultura), Agustí Bussot i Narcís Masferrer (dibuix), Vilà (cartellista, al manso Miomi), el curiós Soriano, etc. Més tard s'hi sumaren l'Albertí, Eduard Almar, Carreró, Suellen, Néstor, Pere Bech, Manera, Serrats Oller, Alexandre Matas, Glòria Llonch... que ja pogueren utilitzar la sala d'exposicions del nou Ajuntament.

Val la pena afegir que algun famós artista estranger s'inspirà en Sant Feliu, com per exemple R.B.Kitaj.

7.- EL CONTEXT POLÍTIC

En ser ocupat Sant Feliu per l'exèrcit franquista, el *Teniente Auditor de guerra, nombrado por S.E. el Generalísimo, Dn. Antonio Romaguera de Monza*, designà provisionalment les autoritats locals. El 4 de febrer nomenà una Comissió Gestora, de la qual

El Jefe Local del Movimiento

Saluda brazo en alto

al Sr. Alcalde y Corporación Municipal, y tiene el honor de invitarle a los actos oficiales que se celebrarán el día 18 de Julio, con motivo de la Fiesta de la Exaltación al Trabajo y V Aniversario del Alzamiento Nacional.

ENRIQUE DESCAYRE SALGAS

aprovecha gustoso esta ocasión para expresar su consideración más distinguida y ofrecérsele en cuanto esté de acuerdo con los ideales de Dios, Patria y Revolución Nacional Sindicalista.

San Feliu de Guixols 17 de Julio de 1941.

Vicenç Gandol Jordà era l'alcalde i Guillem Tell Guri el tinent d'alcalde. Pere Rigau Roch, delegat de l'*Auxilio Social* i, després, assessor polític del govern local.

Gestors: Josep Ma. Viader Canals, Ignasi Sala Pascual, Eduard Carerach Xarrié, Jaume Soler Bruguera, Francesc Arnau Mañosas i secretari Ramon Matas Arxer. Jutge: Santiago Janer Rabassa, i suplent Enric Serra Gispert. Fiscal Municipal, Rogeli Barneda Genís, i secretari del Jutjat també Ramon Matas Arxer.

Jefe local de les FET i les JONS: Martí Banaset Carbonell. Delegada femenina: Carme Estrada Girbau. *Jefe de Milicias:* Alfons Berneda Genís. Enric Descayre Salgas era dipositari provisional de l'Ajuntament⁴⁴ i, alhora, fou també cap de *Falange*. Després fou *Jefe del Movimiento* Alexandre Granolleras, l'Antoni Ametller i l'Antoni Serra Vicens⁴⁵. La *Jefatura Local del Movimiento*, més tard, l'assumiren els alcaldes.

Pel juny del mateix any es constituí la comissió gestora provisional, segons l'ofici del governador civil: Vicenç Gandol, Joan Casas Anguila, Robert Pallí, Antoni Ametller, Ferran Roca, Josep Banaset, Jaume Albertí, Enric Palagós, Jaume Sala, Narcís Rusalleda i Joaquim Comas.

A finals de 1940:

«*Sigue diciendo que teniendo el Sr. Viader solicitado el relevo de su cargo de Delegado Sindical local y siendo conveniente ante la próxima promulgación de la Ley Sindical resolver la situación ha sido propuesto a la Superioridad el nombramiento del Sr. Descayre, Jefe local de Falange para el desempeño del indicado cargo, proponiéndose asimismo para los cargos de Delegados de Auxilio Social y Prensa y Propaganda que también desempeñaba, á los Sres. Juan Albertí Salip y Juan Puig Ametller respectivamente*»⁴⁶.

Joan Puig, delegat de premsa i propaganda del *Movimiento*, més tard ho fou també d'*Información y Turismo*.

En general hom pot dir que assumiren el govern local persones que no havien simpatitzat amb el règim republicà, i pertanyents a la classe més benestant. A Sant Feliu no havia existit cap grup organitzat falangista, ni carlí ni monàrquic d'on poguessin sortir els nous dirigents. Alguns procedien de les files catalanistes o radicals: de la Lliga Catalana, del Partit Republicà Radical i de la Unió Patriòtica. Els *Ex-combatientes y Ex-cautivos, Caballeros de España*⁴⁷, es col·locaren en punts claus de la nova administració local com a reconeixement i pagament dels «serveis

(44) M.A. 129, 15-02-1939, f.36v

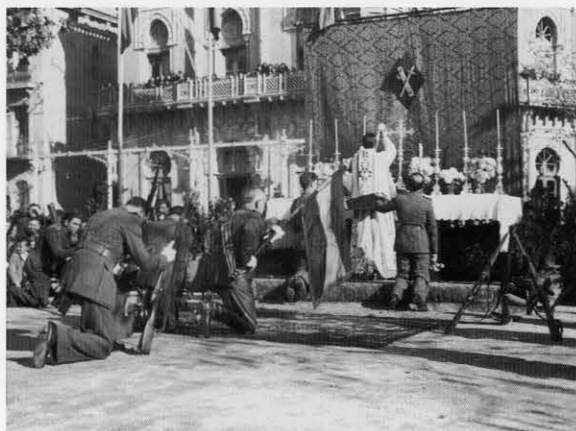
(45) M.A., 133, 1943, f.31.

(46) M.A. 131 29-11-1940, f.83

(47) Tots ells van demanar que se'ls donés preferència a l'hora d'escollir càrrecs i donar feines municipals.

Manifestació política davant de l'obelisc, al Passeig, 1939 (Manera, Aguilà)

Missa de campanya al passeig, 1941 (Rigau)

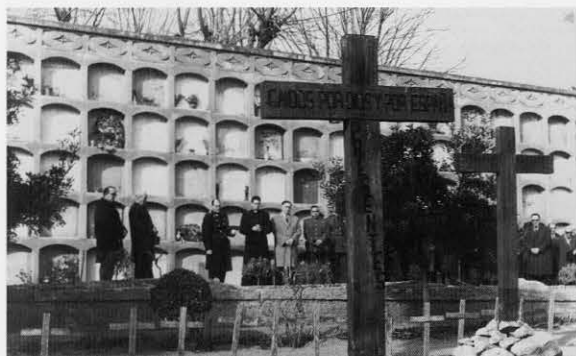
Fraga Iribarne visita S'Agaró

Control de la guàrdia civil (Rabell)

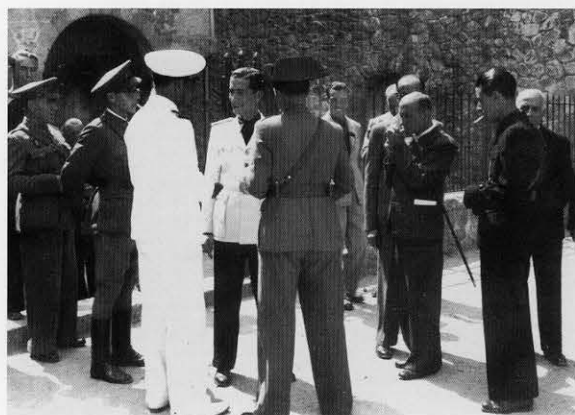
Presa de possessió de l'alcalde Joan Puig, 1960

«¡Caidos por Dios y por España. Presentes!»

El iot Azor, visita de Franco 1957

Primeres autoritats del franquisme

Les darreres autoritats, 1973

Referèndum de 1966

Referèndum de 1966

Premis «18 de julio», 1955

prestats» a la *Patria*. Per a poder participar en qualsevol concurs-oposició de l'Ajuntament, hi havia una base que establia que els opositors havien de justificar la seva absoluta adhesió al *Glorioso Movimiento Nacional*, mitjançant el certificat expedit per les F.E.T. i les J.O.N.S. Un sistema que originà no poques corruptel·les.

Mentrestant, eren depurats o desposseïts del seu lloc de treball tots aquells que havien estat considerats enemics del nou règim polític. Això passà amb treballadors de l'Ajuntament, del tren, mestres, etc.

Els partits polítics, com els sindicats obrers, varen ser prohibits:

«Los partidos políticos, todos los partidos políticos, han sido enterrados en la fosa común donde se guardan todas las desgracias nacionales».

Era el que, entre moltes altres consignes i himnes, repetia un missatge que es llençava pels altaveus, a Sant Feliu, des d'un majestuós obelisc construït al bell mig del passeig⁴⁸.

No sempre hi havia bona entesa entre la Comissió Gestora i el *Delegado de Ex-Cautivos*, Juan Estrada Barri y el *Jefe de Milicias*, Martín Banaset Carbonell; contravenint així -segons el cap de *Falange* Enric Descayre- «el decoro de la Unidad Falangista recabadas del Jefe Provincial del Movimiento».

Les consignes de la megafonia esmentada eren favorables als alemanys durant la Guerra: «Y ligado con Alemania por los sagrados lazos de una amistad sellada con sangre en los puestos más difíciles de nuestra Legión, celebramos el triunfo de las palabras del ilustre estadista alemán, a los gritos de Heil Hitler, Arriba Alemania, Viva Franco, Arriba España».

Tanmateix, el voluntaris guixolencs que es trobaven lluitant a Rússia amb la *División Azul* eren, oficialment, tan sols quatre: Josep Anton Savidó Fàbregas, Josep Ma. Savidó Fàbregas i Rogeli Castelló Ayats. Per l'abril de 1943 n'havia tornat l'Amadeu Martorell Roca.

Durant aquesta primera època la repressió era imparable. Es feien registres. Concretament, l'any 1946, a la casa d'Isidre Morell Aragonès, afiliat a la C.N.T., hi trobaren banderes (la catalana i la republicana) i altres emblemes de corals.

Als carrers aparegueren cartells amb consignes a favor de la República i contra Franco: *Por España contra Franco y Falange, afiliaros a A.F.A.R.E.*. I a *La Suberina*, arribaren clandestinament exemplars de *La Humanitat*.

No obstant això, la por no féu possible una resistència activament organitzada a Sant Feliu, on arribava de França alguna revista clandestina de la C.N.T., de vegades sota una enquadrernació religiosa. El control més estricte dels mitjans de comunicació i un sistema educatiu perfectament dominat gene-

El éxito del Año

Una Obra
La Santa Hermandad

Un Poeta
Eduardo Marquina

Una Compañía
Vila - Daví

Español - Este es el lema:

*Nada para mí,
Nada para vos,
Todo para España,
Y ella para Dios.*

Saludo a Franco Año de la Victoria ¡Arriba España!

Imprenta «Guernica» - Septiembre, 46 - Total: 5275

raren l'apatia política que permeté a Franco de mantenir-se al poder durant tant de temps.

Com hem dit abans, la corrupció formava part del sistema, tant pel que feia al mercat negre i al joc prohibit, com a quedar-se estris d'immobles confiscats (del *Hogar Alemán*).

Per algunes denúncies difícils d'esbrinar - sembla l'alcalde Vicenç Gandol va ser destituït el 1946, i el succeí en el càrrec Robert Pallí i Rovira fins al 1960.

El 1944 Avel·lí Cimadevilla i Joan Margarit, arquitectes de *Regiones Desvastadas*, presentaren el projecte del nou edifici de l'Ajuntament. Però fins al 1950 no es féu el trasllat a l'actual edifici municipal, després de desallotjar la casa Patxot, que els tribunals, des de feia temps, n'exigien el lliurament a la família Patxot.

Després de 1945 el règim del general Franco havia de dur a terme de tant en tant -per a justificar la dictadura- actes de simulació democràtica. Hom abolí les salutacions a l'estil feixista: «*Nosotros hemos opuesto al puño cerrado, la mano abierta, para que*

(48) Hi va ser poc temps.

pueda verse nuestra verdad» -havia dit la ràdio-, i els himnes, al Passeig i al final de les pel·lícules.

El 1947 tingué lloc un referèndum (Llei de successió), una consulta sense possibilitats d'oposició ni de lliure expressió, on només es donava opció -en un ambient de por- a l'assentiment a la política del sistema.

El de 1966 (Llei orgànica de l'Estat) va ser semblant. El que vol dir que des del punt de vista polític poques coses havien canviat al país, tot i les transformacions econòmiques i socials que s'estaven produint.

Referèndum de 1947	Referèndum de 1966
Electors	6.448
Votants	5.404
Sí	4.950
No	199
Nul/blanc	255
Abstenció	1.044
	8.524
	7.956
	7.488
	166
	302
	568

Quant a les eleccions municipals, també es feia un simulacre. El 1948 es començà a escollir els regidors, dividits en tres categories o terços: el terç pel sindicat vertical -C.N.S.-, el terç corporatiu, d'una llista de nou persones que presentava el Govern civil, i el terç familiar.

Dels 2.552 guixolencs inscrits el primer any (1948) com a caps de família, els únics amb dret al sufragi del terç familiar⁴⁹, votaren només 978 (38,32%). En aquest cas (1948) foren elegits Manuel Clavaguera, Salvador Agulló i Ignasi de Blas. Així i tot la policia va emetre, secretament, al governador el següent informe:

M.C.T. «Industrial alfalfa. Militante de FET ex-Combatiente y Delegado de Ex-Combatientes, católico practicante».

S.A.S. «No es de FET pertenece a Acción Católica, escribiendo, posición económica regular, persona excelente conducta».

I.B.V. «Jerarquía de FET, ex-Cautivo, ex-Combatiente, escribiente del Ferrocarril de San Feliu de Guixols a Girona, Católico practicante».

Representació sindical: Antoni Sánchez, Lluís Julià i Josep Canadell. Representació corporativa: Josep Ma. Rubió, Enric Pont i Francesc Castelló.

No cal dir, doncs, que mitjançant aquest sistema controlat s'assegurava que sortissin només persones fidels al règim, quan tots els alcaldes -recordem-ho- eren nomenats a dit pel governador: Joan Puig Ametller (1960-1964), Manuel Vicens Moner (1964-1973) i Pere Albertí i Calzada (1973-1979).

Su Excelencia el Jefe del Estado, Generalísimo Franco i la seva esposa Doña Carmen Polo de Fran-

co visitaren S'Agaró i Sant Feliu amb el iot Azor els anys 1947, 1952, 1957, 1960 i 1966.

El 1960 l'Ajuntament pagà les camises blaves d'uniforme dels militants de la F.E.T. i J.O.N.S. de Sant Feliu que van anar a fer acte de presència a l'arribada del general Franco a Girona.

L'entrada en vigor del *I Plan de Desarrollo* de l'any 1964, coincidí amb el XXV aniversari de la *Victoria*: exposició dels «25 años de paz» i l'estrena de la pel·lícula *Franco, ese hombre*.

El gener de 1966, també ens visità la Delegada Nacional de la *Sección Femenina*, Pilar Primo de Rivera, a qui se l'obsequià amb el lliurament d'un exemplar de *El Quijote* de suro (2ª edició) «de inestimable valor», segons expressà agraïda ella mateixa. La raó de la seva visita va ser la celebració a la nostra ciutat de les XXIII Jornades del *Consejo Nacional de la Sección Femenina*.

El 1974, un any abans de morir el general Franco, l'alcalde era en Pere Albertí i Calzada. Els regidors per representació familiar eren: Jordi Budó, Rogeli Vancells, Jaume Buxó i Enric Donatiu. Els sindicals: Rafael Basart, Antonio Rodríguez, Albert Gironès i Josep Pont; i els corporatius, Ramon Regincós, Ramon Serra Matas, Josep Blasco i Santiago García Matz.

D. Pedro Albertí Calzada

Alcalde Presidente del Aynto. de esta Ciudad de SAN FELIU DE GUIXOLS

HACE SABER: Que ante el fallecimiento del Excmo. Sr. D. Francisco Franco Bahamonde, Jefe del Estado, Generalísimo de los Ejércitos y Caudillo de España, quien sacrificó y entregó su vida toda al servicio de la Patria y a la consecución de la paz y bienestar del pueblo español, esta Alcaldía exhorta a toda la población a testimoniar su dolor, asistiendo a los solemnes funerales que tendrán lugar el VIERNES 21; 5 h. tarde, en la Sta. Iglesia Catedral de GERONA, y SABADO 22; 5 h. tarde en la Iglesia Parroquial de esta Ciudad.

Al propio tiempo y también como testimonio de dolor, a todo el vecindario interesa que observe estrictamente cuantas disposiciones han sido dictadas con motivo de luto nacional dispuesto por el Gobierno.

Lo que se hace público para general conocimiento.

San Feliu de Guixols, a 20 de noviembre 1975
El Alcalde,

Pedro Albertí

(49) Fins al 1970 no va ser permès el vot de les dones casades.

Aquell any, en acomiadar-se Joan Ribas de la seva regidoria, va fer esment a «*las construcciones clandestinas y abusivas que se han llevado a cabo en perjuicio del interés general.*», i acabà amb la lectura d'un poema!, mentre que el regidor Budó el juny de 1974 demanava la catalanització del nom de la ciutat (Sant) i ensem amb el català a l'escola.

8.- CONCLUSIÓ

Amb la mort del general Franco el novembre de 1975, s'obrí un nou període històric, que ja es venia anunciant des de feia uns anys amb la fortaleza i generalització de la resistència antifranquista. La força de la mobilització democràtica trencà la inèrcia de les institucions franquistes, i obrí el camí de la reforma cap a les llibertats democràtiques. Era la transició -de la dictadura a la democràcia- que s'assolí sense trencaments violents. Les eleccions de 1977 posaren fi formalment al període de dictadura franquista.

En aquest Taller d'Història hem intentat de resumir en poques línies el que representà per a la població guixolenc a gairebé quaranta anys de repressió político-cultural, i la manca de valors democràtics.

Com hem vist, la resistència va ser molt feble, gairebé nul·la. I així els militars, junt amb les autoritats civils i la classe social que els donà suport, van aconseguir el que s'havien proposat: desfer la tradicional trajectòria política dels guixolencs, el **republicanisme federal**. També acabaren definitivament amb el vigor de l'**associacionisme obrer**, que tenia com a punta de llança el sindicat -aquí majoritari- de la CNT, des de mitjan segle XIX.

Els primers anys varen ser molt durs. Però el franquisme va tenir diverses etapes que hem volgut explicar esquemàticament en aquest dossier. El turisme i la immigració comportà una millora -desigual- en la qualitat de vida, el confort. I canviaren també els costums, cada cop més semblants als models europeus que ens visitaven, i a l'americà

que, a través dels més diversos mitjans, ens envaeix.

Com diu l'historiador P. Preston, vint anys després de la mort de Franco, el sentiment col·lectiu és una combinació d'ignorància i indiferència, i una ferma convicció que mai més no es patirà una altra dictadura. Tanmateix, subsisteix -encoberta- bona part de la ideologia desenvolupada pel franquisme. Les forces conservadores d'avui no són pas gaire lluny, sociològicament, del franquisme: manteniment de la desigualtat social, la unitat d'Espanya, el concepte de pàtria, el recel envers la llengua catalana, l'autoritarisme, recolzament als grans poders (gran empresari, banca, església i l'exèrcit); privatització i degradació dels serveis públics, etc.

El període del franquisme és, doncs, un tema que té implicacions per a la nostra actualitat social i política.

Quaranta anys sense cap mena d'educació democràtica ni política avui es continuen notant, sobretot a l'hora d'haver de pactar entre els diversos partits polítics, i amb les organitzacions socials.

Els darrers canvis han anat molt de pressa, i aquesta velocitat dels fets ens ha portat a exposar, en aquest Taller, més una descripció cronològica que no pas una explicació profunda de la causa d'aquesta evolució.

Tanmateix, creiem que serà un marc suficient perquè els alumnes i tots els guixolencs interessats en aquest període de la nostra història, hi poguem reflexionar i assumir-lo.

APÈNDIX

1940. Relación de las industrias establecidas en esta ciudad que ocupan más de cinco trabajadores (AHMSFG)

Municipio de SAN FELIU DE GUIXOLS		Provincia de GERONA	
RELACION DE LAS FABRICAS, TALLERES, ETC., ESTABLECIDAS EN ESTE TERMINO MUNICIPAL QUE OCUPAN MAS DE CINCO OBREROS.			
Nombre de la Empresa	Domicilio	Número de obreros	Observaciones
FABRICANTES DE TAPONES DE CORCHO			
Bombí y Soler S.A.	Provença	29	Trabajan en régimen de semana reducida.
Caja Greiner e Hijos	Pas.Mallorca	65	
Hijos de H. Ad. Bander	Bruch	66	
Vicens y Bonet	Sol	28	
Matias Ribot i Robert	Eras	8	
Pedro Campistol Benart	Sta. Teresa	6	
Manufacturas Carreró	Pecher	10	
Rafael Domestiu Soler	Sta. Teresa	42	
Juan Sanjaume Maymí	Ruguet	45	
José Jacomet	Nueva Gerrofer	6	
José Pujol Azard	Gerona	11	
Claudio Turro Girbau	Sta. Domingo	14	
Octavio Camadell Seteva	Suris	20	
E. Truchaler	Sta. Magdalena	10	
José Albertí Turro	Libertad	27	
José Villosa	Sol	8	
La Casa Alemana S. A.	Cra. Gerona	35	
H. Heller	Sta. Magdalena	21	
Unión de Fabricantes	Cra. V.º Palamós	10	
José Burgell y Motger Hijos S.L.	Eras	18	
Jean Brionx	Sta. Teresa	24	
Francisco Torrebells	Sta. Magdalena	15	
Juan Maure	Cra. Gerona	12	
Vda. de Luis Martinell	May	8	
Claudio Carreras Mateu	Sol	10	
V. Rourich y Comp.	Sta. Magdalena	5	
José Batet Hijo	P.º Generalísimo	16	
José Mont Brunet	P.º Monasterio	20	
FABRICAS DE AGLOMERADO DE CORCHO			
Lorenzo Planellas Caseras	Cra. Gerona	25	
Agustín Rolós Calzede	Cra. Palamós	24	
Suber C. de P.	Zorrilla	11	
Le Suberina S. A.	Sta. Magdalena	44	
Hijos de E. Roselló	Mascanada	66	
FABRICA DE TEJIDOS DE YUTE			
Vda. de Rufino Rosé	Joire	22	Semana reducida
FABRICAS DE ADORNOS PARA VESTIDOS			
Casas y Limberg	Gravina	22	Semana completa
Bañico S. A.	Sta. Magdalena	50	
CONTRATISTAS DE OBRAS			
Valentín Lebrón Masoch	Maragall	17	
Marcelo Francuasa	Alavira	12	
Felipe Masó Ferragut	M.º de Robert	26	
Roberto Pallí Rovira	San Ramón	26	
TALLERES MECANICOS			
Castelló Hermanos	San Isidro	6	
José Paig Laporta	P.º Gra.º Mola	7	
Isidro Pernal	Maragall	5	
HOTELERAS			
Pedro Mallol Guitart	Av.º José Antonio	9	
Suñer de Ernesto Pi	P.º Mar	9	
OTRAS ACTIVIDADES			
Ramón Bonet S.A. - Fab. de licores	Ebla. Vidal	8	
Pedro Ararís Planellas - Reparteria	Ebla. Vidal	6	
Coop. de Consumo Rvdos. Santos Borda	Mayer	30	
Industrial Bolsera - Ind. del papel	Gaymany	70	
José M.º Viader Canals - Imprenta	Ebla. Vidal	6	
Pedro Soler Barlet - Fab. Alpergatas	Ebla. Eras	6	
Agua Potables S.A.	Gerona	9	
Palafí y Comp.º - Fábrica de Gas	Cra.º Palamós	19	
Compañía de Electricidad	Concepción	18	
Luis Sibila Ribas - Maderas	Cra.º Palamós	12	
Juan Anglada Frats - Carpinteria	Av.º Salvo Sotelo	5	
Vareadores y Anexos - Rep. embarcaciones	Puerto	6	
Marcelo Ribot - Transportes	Ebla. Vidal	6	
Celso Terradas Codina - Basteria	P.º Gra.º Mola	8	
Isidro Casas Montany - Ind.	Vergues	9	
Bailio Ramón Guitó	Ebla. Vidal	15	
María Ferran Estebanell - Modista	Ebla. Vidal	15	

San Felu de Guixols 27 de junio de 1940.

El Alcalde Gestor,

II
MEMORIA 1939 - 1943 DE LA CAMARA, p. 53 s.

EXPORTADORES

SAN FELIU DE GUIXOLS

Nombre	Señas	N.º Export.	Productos que exporta
P. Albertí e Hijos	Gerona, 27	12425	Manufact. corcho
J. Albertí Turró	Suris, 8	3571	Tapones de corcho
Luis Balmaña Agustí	San Juan, 39	3615	Cuadros y tapones
Norberto Bañeras Mascort	San Ramón, 9	4691	Tapones de corcho
José Batet Hijo	P.º Generalísimo, 26	3694	Tapones de corcho
Hijos de H. A. Bender S. A.	Callejón Bruch,	3698	Tapones, Discos y Desperdicios
Bombí y Soler S. A.	Provenza, 8	3570	Tapones de corcho
Ramón Bonet S. A.	Rambla A. Vidal, 14	3603	Tapones de corcho
J. Burgell Motger Hijos S. L.	Santa Teresa, 1	3434	Tapones de corcho
O. Canadell e Hijos S. L.	Suris, 4	4535	Tapones, Discos y demás
Antonio Cantó Lloveras	Merced, 20	Sol.	Pisos y esp. corcho
Hijos de C. Carreras	Sol, 16	3697	Tapones de corcho
La Casa Alemana S. A.	Carret. Gerona, 37-39	3523	Tapones, discos y demás
Hijo de R. Castelló	San Isidro, 1	4522	Maq. ind. corchera
Carlos Castelló Pallí	Santa Lucía, 31	Sol.	Tapones de corcho
Juan Coll Plá	Sta. Magdalena, 7	4404	Tapones de corcho
Luis Coll Plá	Plaza Raig, 3	6183	Tapones de corcho
La Corchera Catalana S. A.	Plaza Monasterio, 8	4533	Corcho en plancha id. de trituración y elaborado
José Costa Ayats	May, 11	17018	Cuadros, tap. y demás derivados
Rafael Donatiu Soler	Santa Teresa, 9	4523	Tapones y discos corcho
Juan Donatiu Vila	Bajada del Puig, 3	Sol.	Tapones y discos corcho
Miguel Fontanella Gros	Sol, 17	Sol.	Tapones de corcho
Benito Gallart Vilá	Medicos, 23	3612	Tapones de corcho
Juan Geronés Serrat	Santa Teresa, 22	3613	Cuadros y Tapones
C. A. Greiner e Hijos S. A.	Plaza Mallorca,	3616	Tapones, discos y láminas
H. Heller	Santa Magdalena, 68	3515	Tapones y derivados
Heller Vila Hnos. S. L.	Santa Magdalena, 68	Sol.	Tapones y derivados
Industrial y Distribuidora S. A.	May, 39	Sol.	Corcho en plancha, refug., born- desperdicios y d/a. cor. nat. y a.
Santiago Janer Rabassa	Sol, 29	Sol.	Corcho en plancha
José Janó Roura	Carret. Gerona, 112	11493	Tapones de corcho
Guillermo Lumb	Sol, 43 y 45	Sol.	Tapones, discos y cuadrados
Manufacturas H. S. del Corcho S. L.	Capmany, 39-43	Sol.	Todos los productos Corcho
Juan Maura	Carret. Gerona, 29	3696	Tapones de corcho
Vda. L. Martinell	May, 7	2928	Tapones, discos y demás
Mercantil e Industrial S. A.	Rambla Vidal, 31	Sol.	Toda clase de productos
J. Molins Bosch	Gerona, 110	Sol.	Tapones de corcho
José Mont Brunet	Plaza Monasterio, 6	3607	Discos de corcho
Alfredo Mont Carles	Capmany, 39-43	Sol.	Tapones y derivados
José Oliver Serret	Cruz, 73	6972	Tapones de corcho
Enrique Palagós Puig	Bohera, 16	4534	Tapones discos y e/c
Hijos de Benito Planellas	Juan Maragall, 30	3564	Tapones y Flotadores para pescar
Lorenzo Planellas Caseras	Carret. Gerona, 120	4525	Corcho aglomdo., serrín y demás esp. corcho
Fernando Portas Escriba	Concepción, 10 2.º	9878	Tapones Corcho
Juan Prioux Pansin	Santa Teresa, 18.	4510	Cuadros y tapones
José Pujol Arará	Gerona, 28	Sol.	Tapones de corcho
Salvador Pujol, Suc. de J. Moner Sala	Sta. Magdalena, 92	3520	Tapones de corcho
Matias Ribot Xatart	Eras, 31	4532	Tapones de corcho
Bartolomé Roca Ferrer	Santo Domingo, 62	4524	Tapones y discos de corcho
Agustín Roldós Calzada	Carret. Palamós, 24	4526	Aglomerado y serrín corcho
Hijos de E. Roselló Vilá S. L.	Mascanada, s/ nº	4529	Plant. s/ forrar y forr. tap. arande- las. cuadrad. y demás
V. Raurich y Cia. S. L.	Carret. Gerona, 42	3608	Tapones de corcho etc.
Juan Sanjaume Maymí	Huguet, 2	4393	Tapones y flotadores
La Suberina S. A.	St. Magdalena, 108	3617	Artículos de corcho nat. y aglom.
Francisco Tornabells Arxer	St. Magdalena, 78	3611	Tapones de corcho
E. Trachsler	Carret. Gerona, 27	3519	Tapones de corcho
Claudio Turró Girbau	St. Domingo, 112	3518	Tapones de corcho
Vicens y Bonal S. L.	Sol, 23 y 25	3516	Tapones de corcho
José Vilá Plá	San Isidro, 12	Sol.	Salazones
J. Villosa	Sol, 18	3605	Tapones de corcho
José Villá Olías	Carret. Palamós, 58	3569	Tapones de corcho

III

1957. Relación de los comerciantes e industriales corcheros... (AHMSFG).

Ayuntamiento de SAN FELIU DE GUIXOLS

Provincia de GERONA

RELACION de los comerciantes e industriales corcheros que figuran inscritos en la vigente Matricula Industrial y de Comercio de esta localidad y que se remite al Sr. Jefe del Sindicato Nacional de la Madera y el Corcho en Palafrugell.

EXPORTADORES DE TAPONES DE CORCHO.- Ep. 836

Balmaña Agustí Luis	Cra. Gerona 115
Bonet Ramón S. A.	A. Claret 49
Canadell O. e hijos S. L.	Suris 4
C. A. S. O. R. D.	C. Sotelo 3
C.R.V.A.C.A. S. A.	Goula 5
Dausades Calvet Joaquín	Sol 27
Fuster Roura Montserrat	Cra. Gerona 71-73
Greiner e hijos C. A. S. A.	Fischer 1
Mont Carles Alfredo	Capmany 39
Pujol Malarat Salvador	Habara 3
Vilessa Serret José	Sol 13
Zugadi Arrinda Julián	Garrofer 13

ESPECULADORES EN CORCHO SIN LABRAR.- Ep. 836

Albertí e hijos Pedro	Gerona 38
Aymenich Esteve Narciso	Huerta 2
Corchera Catalana (La)	Esa. Monasterio
C.O.R.E.A.P. S. L.	Cra. Gerona 17
Grasá Raurich Francisco	Sto. Domingo 63
Ribot Pujol Antonio	Huguet sin
Roca Torrent Fernando	Sto. Domingo 63
Serra Vicens Antonio	Huerta 2
Serra Vicens José	Concepción
Comercial Corchera Bertrán S. A.	Bda. Guixols

ESPECULADORES EN RESIDUOS DE CORCHO.- Ep. 837

Unión de Fabricantes	Cra. Vº. Palamós sin
----------------------------	----------------------

FABRICAS DE CUADRADILLOS DE CORCHO.- Ep. 876

Albertí e hijos Pedro	Gerona 38
Campistol Basart Pedro	Tº. Garrofer 2
Prioux Fausin Jean	Sta. Teresa
Sureda Homs Rosendo	Cº de Aro 10

FABRICAS DE TAPONES DE CORCHO.- Ep. 877

Agustí Comp Juan	Dos de Mayo
Albertí Turró José	Suris 8
Ametller Arxar Antonio	Bohera 28
Aymenich Juné Josefa	S. Martirián 36
Bach Roca Francisco	Comercio sin
Balmaña Agustí Luis	Cra. Gerona 117
Banasset Carbonell Martín	Bda. Médicos 5
Batet Hijo José	Pº Generalins 25
Bombí y Soler S. A.	Provenza 9
Burgell Matyer Hijo S. L.	Sta. Teresa 1
Burgell Romaguera José	id.
Burset Estañol Carlos	Provenza 3
Buscacars Min Jaime	Gerona 68
Caldas Llonch Francisca	Algavira 39
Candó Isorn Josefa	Luna 36
Campistol Basart Pedro	Tº. Garrofer 2
Canadell O. e hijos S. L.	Suris 6
Carreras Dausá Francisco	Sol 8
Carreró Codina Francisco	S. José 7
Casa Alemana S. A. (La)	Cra. Gerona 27
Coll Pla Juan	Maragall sin
C.O. R. E. A. P. S. L.	Cra. Gerona 17
Costa Barnada José	Bda. Puig 6
Dausades Calvet Joaquín	Sta. Magdalena 7
Donatíu Soler Rafael	Tueda 2
Donatíu Vila Juan	Bda. Puig 2
Donatíu Vila Pedro	Tueda 2
Durán Pujolá Juan	H. Suris 1
Ferrer Pujol Luis	Gerona 38
Fonoll Sardó Mercedes	Milans 1
Fontanella Gros Miguel	Sol 17
Gallart Vilá Benito	Médicos 23
Gay Codina Rosas	Cruz 99
Girona Ferrer Benito	Sol 49
Grasá Raurich Francisco	Sol 25
Greiner e hijos C. A. S. A.	Esa. Mallorca
Heller Mueller Enrique	Cra. Gerona 40
Heller Vila Hnos. S. L.	id.
Industrias Derivadas del Corcho Sanjaume S. A.	Huguet 2
Jacquet Taulat Miguel	INA. Garrofer
Janó Roura José	Cra. Gerona 103
Junqué Bernat Nicolás	Algavira 60
Lamb Schwenker Guillermo	Sol 26
Martinell Marxo Eduardo	A. Claret 7
Masana Arenas Joaquín	Mascanada 5
Maura Ribes Juan	Cra. Gerona 27
Maurí Fortó Ramón	Sto. Domingo 98
Mont Carles Alfredo	Capmany 39
Morató Reixach Rogelio	Corrillo 7
Nadal Vellver José	S. Ramón 7
Olivier Serret José	Cruz 71
Palagós Moner Enrique	Bohera 16
Payró Mas Eduardo	Capmany 12
Planellas Benito Hijos de S. en C.	Maragall 30

Portas Escriba Fernando	Wifredo 2
Portas Escriba	id.
Prioux Pansin Jean	Sta. Teresa
Pujol Arará José	Gerona 28
Rigau Coll José	Nva. Garrofer 31
Rigau Ribas Lúcia	Cruz 58
Ribot Pujol Juan	Eras 29
Roca Basacomas Francisca	S. Pedro 1
Roca Massegur Francisco	Capmany 13
Roig Castellá José	Gerona 108
Rourich Nadal Victor	Nº Monasterio 6
Rovira Hamm Jaime	Campo sin
Sala Sandra Ramón	Sto. Domingo 92
Sureda Homs Rosendo	Cº de Aro 10
Taberner Bretcha Luis	Sto. Domingo 94
Tornabells Arxer Francisco	Sta. Magdalena 78
Trachler Schwarz Eugenio	Cra. Gerona 71
Valls Ferrer Josefa	Gerona 112
Varells y Compª S. L.	Sta. Teresa 9
Vilosa Serret Ramón	Algarvira 108
Villá Gelabert Salvador	Wifredo 1
Villá Ollas José	Cra. Palamós 52

FABRICAS DE DISCOS DE CORCHO. - Ep. 878

Bombí y Soler S. A.	Provença 8
Donatíu Soler Rafael	Tueda 2
Martinell Marca Eduardo	A. Claret 7
Massa Arenas Joaquín	Mascanada 5
Mont Brunet José	Capmany 39
Mont Carles Alfredo	id.

FABRICAS DE LAMINAS DE CORCHO. - Ep. 879

Greiner e Hijos C. A., S. A.	Pecher 1
Massa Arenas Joaquín	Mascanada 5
Rigau Coll José	Nº Garrofer 31

FABRICAS DE AGLOMERADOS DE CORCHO. - Ep. 881

Planellas Caseras Lorenzo	Horno 35 ms ³
QUERCUS S. A.	.. 80 ..
Roldós Calçada Agustín	.. 15 ..

FABRICAS DE LANA O PAPEL DE CORCHO. - Ep. 882

Greiner e Hijos C. A., S. A.	Pecher 1
Massa Arenas Joaquín	Mascanada 5

FABRICAS DE OBJETOS DE CORCHO. - Ep. 884

Bosch Farramón Manuel	Cruz 88
Castarinea Bretcha Isabel	Huguet sin
Callell Parés José	Bda. Puig 6
Manufacturas Carreró S. L.	Pecher 7
Oliveras Sanvicens Coryma	Sta. Magdalena 108
Ponjuán Delós Fernando	Bailón 1
Pujol Masferrer José	S. Félix Mr. 2
Ripoll Descayre Luis	Mayor 17
Suber de Servando Sagrera	Alba 20

MESAS DE CUADRAR. - Ep 1.012

Albertí e Hijos Pedro	Gerona 27
Batet Hijo José	Nº Generalmº 25
Bombí y Soler S. A.	Provença 8
Gay Codina Román	Cruz 90
Janó Roura José	Cra. Gerona 102
Juanola Costa Ramón	Cruz 46
Font Carreras Enrique	Cruz 46
Soler Prats José	Col 1

EMPRESAS QUE TRIBUTAN POR UTILIDADES.:

Hijos de H. A. Bender	Fca. tapones corcho	Bruch sin
Manufacturas de Corcho Arms-	Comercio corcho en	Colón sin
trong S. A.	plancha	

San Feliu de Guixols 10 de Abril de 1957.

El Alcalde,

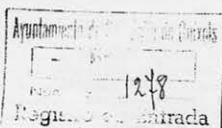
F. E. T. Y DE LAS J. O. N. S.

SINDICATO NACIONAL DE LA MADERA Y EL CORCHO

SECTOR CORCHO

DELEGACIÓN NORDESTE

PALAFRUGELL

Saludo a Franco

Arriba España!

TELÉFONOS 227 Y 228
DIRECCIÓN TELEGRÁFICA: SUBER

Fecha 8 - 5 - 57

2771

IV

1940. Comercio de Cabotaje. MEMORIA 1939-1943

COMERCIO DE CABOTAJE

RELACIÓN DE LAS CANTIDADES DE MERCANCIAS ENTRADAS
Y SALIDAS POR CABOTAJE DURANTE EL AÑO 1940

Nomenclatura	Cantidades de mercancías entradas kgs.	Cantidades de mercancías salidas kgs.
Almendras.	4.000	
Azufre	10.000	
Alubias	40.000	
Aceitunas en salmuera	16.948	
Aceite de oliva	124.803	
Boniatos	41.660	
Bujías	4.000	
Cloruro de cal	7.499	
Cajas carton	38.165	
Clavos	4.413	
Carbón mineral	12.511.993	
Corcho en plancha	1.108.361	36.950
» en discos	2.552	10.513
» en tapones	14.020	29.063
» en cuadradillos	3.960	
Conservas vegetales	26.900	
» de pescado	13.885	
Dulces y membrillo	2.760	
Desperdicios papel	33.631	
Esparto en rama	5.965.984	
Esparto obrado	177.588	
Esparto picado	45.000	
Higos secos	11.500	
Jabón común	22.000	
Kaolin	41.000	
Lignitos	521.000	
Madera en rollos	1.227.112	
Naranjas	196.730	
Plomo en tubos y planchas	48.210	
Pasas.	21.300	
Sidra.	8.317	
Sal común.	2.569.619	
Sosa	533.611	
Salvado	24.930	
Tierras colorantes	2.920	
Vinos dulces y cognac	22.686	
Vino común	75.455	
Vigas hierro	4.540	
Aros y estirados de madera		10.120
Anchoas en salmuera.		13.295
Alambre en rollos		500
Corcho aglomerado		192.728
Espato fluor		220.000
Corcho en flotadores		9.274
Leñas		344.337
Maquinaria		4.433
Mturas. corcho no expresadas		3.875
Madera en rollos		683.904
Mineral de plomo		11.800
Pipería de madera vacía		4.481
Papel de embalar		82.293
Sacos vacíos		5.314
Trapos		8.791
Tierra industrial		15.000
Traviesas de madera		90.000
	25.529.052	1.777.671

Núm. 3 ~ San Feliu de Guixols, 9 de Abril de 1939

Año de la Victoria

Ilustres Autoridades:

Amadísimos feligreses:

Con palmas y ramos en sus manos recibía el pueblo del Señor a Jesús, príncipe de la paz, en su entrada solemne en la ciudad santa de Jerusalén. Con palmas y laureles de victoria recibíamos nosotros, el pasado domingo, el ósculo de paz que nos dió el Cielo por mediación del Caudillo providencial, fiel instrumento del Dios de los Ejércitos, el Generalísimo Franco.

Sí, feligreses: Gracias a Dios, al Caudillo invicto y a sus tropas gloriosas é invencibles, tenemos paz. Procuremos ahora que esta paz sea perenne, perdurable entre nosotros!

Preguntó a Jesús el joven del Evangelio: Señor, que me importa hacer para alcanzar la gloria, es decir, la paz eterna del cielo? Contesta Jesús: «Guarda los mandamientos.»

Así os lo digo a vosotros, tratándose de la paz que hemos de gozar acá en la tierra. Quereis paz? Quereis que esta paz perdure en nuestras conciencias, en nuestro pueblo, en nuestra Patria? Pues precisa que cumplais los mandamientos; no ya los preceptos de ley natural (que eso sería poco), sinó los mandamientos de ley divino-positiva y los mandamientos de la Iglesia; no uno, ni dos, ni tres... todos, absolutamente todos. Ahí está el secreto de la paz.

Solo así será perdurable entre nosotros la paz que nos ha deparado el Cielo, siendo ella, al propio tiempo, prenda segurísima de paz eterna, que a todos vosotros, amadísimos feligreses, de corazón os desea vuestro Párroco y servidor en Cristo

Angel Dalmau, Pbro.

Evangelio de Pascua

En aquel tiempo: María Magdalena y María madre de Santiago, y Salomé compraron aromas para ir a embalsamar a Jesús. Y, saliendo muy de mañana, el domingo, llegaron al sepulcro, salido ya el sol. Decían entre sí: ¿Quién nos apartará la piedra del sepulcro? Y vieron ya quitada la piedra que era muy grande. Y entrando en el sepulcro, vieron a un joven sentado a la diestra, vestido de una ropa blanca, y se asustaron. Mas él las dijo: No temais, vosotros buscáis a Jesús Nazareno crucificado: resucitó, no está aquí, veis aquí el lugar donde le pusieron. Pero id a decir a sus discipulos y a Pedro, que va delante de vosotros a Galilea: allí le vereis como lo tiene dicho. (Marc. cap. XVI.)

REFLEXIÓN: «Si Cristo resucitó (dice el Apostol). también nosotros resucitaremos.»

A fin de que nuestra resurrección sea gloriosa, precisa resucitar nuestra alma de la muerte del pecado, confesando y obteniendo el perdón de nuestras culpas.

Como Cristo, resucitado, no volvió a morir; así nosotros, resucitados a la vida de la gracia, no muramos, cayendo en tentación segunda vez.

VI
SINDICATOS VERTICALES

Jefatura Local de Propaganda de la C. N. S.

Sindicatos verticales

La revolución Nacional-Sindicalista lleva aparejados en sí varios cambios radicales en la estructura de la sociedad. Uno de ellos, lo constituye el tan hablado y discutido, sindicato vertical.

¿Que es el sindicato vertical?

Las circunstancias que iban acumulándose principalmente en la vida fabril—incremento de las máquinas en contra del factor hombre—tendieron a establecer dos clases completamente separadas y sin ningún, casi, lazo de conexión: de un lado se agruparon los que lo tenían todo, y del otro los que no tenían nada; de un lado los empresarios, de otro los obreros; de un lado, los capitalistas, de otro los proletarios. La lucha de clases había surgido e iban perfilándose día tras día sus rasgos trascendentales.

Por un instinto de conservación,—oponer el poder de su masa a los abusos del capitalismo—se agruparon los trabajadores surgiendo los sindicatos.

El sindicalismo, modalidad exigida por las circunstancias, transformó su característica primitiva pasando por tres fases bien delimitadas: primeramente se creó el sindicato para impedir el triunfo de la máquina, pero se dan cuenta más tarde los obreros de lo inútil de sus intentos por cuanto es inevitable el triunfo de la máquina y ven entonces en la sindicación el medio factible de hacer extensivos a ellos los beneficios que la máquina proporciona. En la tercera fase, el sindicato se hace revolucionario y aspira a la destrucción del Estado y a apoderarse de la dirección de la producción y se hace cada día más aguda la terrible lucha de clases. Pero, nace el Nacional-Sindicalismo para montar su economía sindical prescindiendo de esta diferencia entre patronos, empresarios y obreros y de la lucha entablada entre ellos, prescindiendo igualmente de la mentalidad marxista y de la capitalista, por cuanto estamos ya artos de la adoración al mito de la superioridad del trabajo manual como también de la adoración del mito del dinero.

En el sindicato vertical, a diferencia del sindicato mixto y de las corporaciones, hay una unidad jerárquica y una dirección unitaria: los obreros, patronos y técnicos están unidos, pero con arreglo a un criterio económico, el del ciclo de la producción que estará delimitado y dividido en tantos grados como exigen las necesidades económicas.

El sindicato vertical es nuestro punto de partida y nuestro punto de llegada. No supone Sindicato previo de clases, no admite interferencias de tipo escisional, no es órgano del Estado sino instrumento que el Estado tiene para la realización de su política económica y unitaria. Porque sería verdaderamente absurdo que después de una guerra en que ya se han destruido las organizaciones que eran la base de la división económica entre españoles, fuéramos a fundar ahora nuestra organización sindical, precisamente sobre aquellas mismas organizaciones que acababan de desaparecer.

VII
MEMORIA 1939 - 1943 Càmera de Comerç

Delegación de Abastecimientos de San Feliu de Guixols

Estado comparativo entre los suministros racionados durante los años 1940-41-42 y 43:

Artículos racionados por persona	Año 1940		Año 1941		Año 1942		Años 1943	
	Kilos	Precio via. al público por Kg.	Kilos	Precio via. al público por Kg.	Kilos	Precio via. al público por Kg.	Kilos	Precio via. al público por Kg.
Aceite	6	3'50 ptas.	4'500	4'— ptas.	5'450	4'60 ptas.	6	5'— ptas.
Alubias	0'750	2'85 »					0'450	2'85 »
Arroz	3	1'40 »	3'450	1'40 »	4'100	2'60 »	3'100	4'50 »
Azúcar	2'550	2'60 »	2'850	2'60 »	2'650	2'60 »	5'950	3'20 »
Bacalao	0'450	3'65 »	0'650	6'— »			0'250	8'80 »
Boniatos			7	1'— »	12	1'20 »	libres	1'20 »
Café					0'100	23'— »	0'150	23'25 »
Chocolate			0'200	5'50 »	0'700	9'25 »	1	9'25 »
Chorizo							0'450	16'— »
Galletas							0'300	7'— »
Garbanzos	0'800	2'60 »	1'900	2'75 »				
Habas							0'050	2'— »
Harina/maíz			3	1'10 »	2	1'20 »	0'750	1'40 »
Jabón	1	4'— »	0'750	2'80 »	2	3'— »	2'350	3'50 »
Lentejas			0'250	2'20 »	0'250	2'20 »		
Pastas para sopa	0'600	2'50 »	0'200	2'50 »	0'400	2'80 »	0'100	3'25 »
Patatas	2	0'80 »	30'800	1'— »	43'400	1'10 »	28	1'25 »
Tocino	2'700	4'75 »					0'665	9'— »
Pan: días de suministro.	228 días		365 días		337 días		365 días	

VIII
1942. Racionament de juny a setembre (AHMSFG)

Resumen mensual tickets detallados

AYUNTAMIENTO DE SAN FELIU DE GUIXOLS ABASTECIMIENTOS		SUMINISTROS RACIONADOS EN LA POBLACIÓN DESDE EL MES DE JUNIO HASTA LA FECHA:	
JUNIO.....	Pan todos los días; Carne el 20 y 27 a razón de 100 gms ración; Aceite medio litro por ración Arroz medio kilo por ración Azúcar 1/4 kilo id. Patatas 4 kilos id. Jabón 1/4 kilo id.		
JULIO	Pan 28 días Carne el 17, 24 y 31, a razón de 100 gms. ración; Aceite medio litro ración Azúcar 1/4 kilo ración; Patatas 5.500 kilos ración; Jabón 1/4 kilo ración; Chocolate 100 gms. ración;		
AGOSTO.....	Pan 16 días Carne el 8, 15, 22 y 29, a razón de 100 gms. ración; Aceite 1 litro ración; Arroz 200 gms. ración; Azúcar 1/4 kilo id.; Jabón 1/4 kilo id.; Chocolate 200 gms. ración;		
SEPTIEMBRE..	Pan 18 días Carne el 12 y 19 a razón de 100 gms. ración; Azúcar 1/4 kilo ración; Patatas 2 kilos ración;		
San Feliu de Guixols 19 de Septiembre de 1942			

IX

1939. Resum de les operacions de *Auxilio Social* durant el mes de juliol. (AHMSFG).*Auxilio Social*

Ayuntamiento

San Feliu de Guixols

Provincia

Gerona

Mes de

*Julio*de 19*39*

ACTA RESUMEN de las operaciones registradas en la Delegación Local de AUXILIO SOCIAL durante el presente mes (Apartados 1.º y 2.º Instrucciones)

I N G R E S O S**FICHA AZUL****MOVIMIENTO DE SUSCRIPCIONES**

a)	Saldo de suscripciones mes anterior.	<i>2.028.-</i>
b)	Nuevas suscripciones en el mes.	<i>186.-</i>
	Suma.	<i>2.214.-</i>
c)	Bajas en el mes.	
d)	Saldo de suscripciones para el mes próximo.	<i>2.214.-</i>

RECAUDACION

e)	Recibos pendientes de cobro mes anterior.	<i>4</i>
f)	Recibos habilitados en el mes corriente.	<i>2.028</i>
	Total recibos presentados al cobro mes actual.	<i>2.032</i>
g)	COBRADO EN EL MES ACTUAL.	<i>2.011</i> <i>2.011.</i>
h)	Importe recibos no cobrados.	<i>21</i>
i)	Bajas.—Recibos incobrables anulados.	<i>8</i>
j)	Recibos pendientes para cobro mes próximo.	<i>13</i>

CUESTACIONES

k)	Recaudado en la cuestación del día <i>2</i>	<i>291'90</i>
l)	Idem idem idem <i>18</i>	<i>450'10</i>
	Total recaudado por cuestaciones.	<i>1.182.-</i> <i>1.182.-</i>

FESTIVALES

m)	Ingresado por	
	Idem por	
	Total recaudado por festivales.	

SUMA TOTAL DE INGRESOS EN EL MES. *3.193.-*

Ascienden los ingresos a que se refiere el art. 2.º de la orden de 21 de Enero de 1939, durante el mes actual, a pesetas *tres mil ciento noventa y tres* y *65* céntimos.

DONATIVOS EN METALICO

n)	Ingresado por este concepto, recibos núms. <i>16052 al 59.</i>	Ptas. <i>396'65</i>
	Asciende lo ingresado durante el presente mes, por "donativos en metálico", a los que se refiere el art. 3.º de la precitada orden, a <i>trescientos noventa y seis</i> y <i>65</i> céntimos.	

OBSERVACIONES

ATENCIONES DE CARACTER BENEFICO-SOCIAL

INSTITUCIONES	Fecha de apertura	Num. de plazas	ASISTENCIAS CAUSADAS EN EL MES ACTUAL	
			Parentidades	TOTALES
o) Comedores infantiles.				
<i>Cocina de Hermandad</i> " N.º 1.-	<i>8/3/39</i>	<i>1.000</i>	<i>31.080</i>	<i>31.080</i>
<i>Centro Alimentación</i> <i>Infantil</i> " N.º 1	<i>1/7/39</i>	<i>33</i>	<i>1.056</i>	<i>1.056</i>
			Suma.	<i>32.136</i>

EXPLICACION DE LOS AUMENTOS Y BAJAS CON RELACION AL MES ANTERIOR
(INGRESOS Y ATENCIONES)

D.

Ramón Matas

Secretario del Ayuntamiento de

San Feliu de Guixols

CERTIFICO: Que los datos contenidos en el presente estado, son fiel reflejo de las operaciones habidas en la Delegación Local de Auxilio Social en el mes de *Julio*, conforme a las anotaciones y comprobaciones realizadas durante el mismo.

San Feliu de Guixols, a *21* de *Julio* de 19*39*

El Delegado Local,

Edo. Riera*[Signature]*

X

Vetllades teatrals de l'Agrupació Romea (1953-1957)

FICHERO

DE VELADAS TEATRALES DE LA AGRUPACION ROMEA

- 1** 15 - Julio 1953. — **El Coctel dels Acusats** (estreno) de Carlos Soldevila, interpretada por R. Berga, F. Romani, B. Escriba, P. Casanova, N. Masferrer, M. Jacomet, A. Ferrer, M. C. Sabá, D. Reyné, J. Muntaner, J. Cruañas y A. Marcillach. — Público: 248 personas en la platea y 60 en la general. Asistió el autor.
- 2** 25 - Agosto 1953. — **Mister Beverley** de G. Ben y L. Verneuil, interpretada por A. Marcillach, R. Berga, M. C. Sabá, D. Balcena, D. Reyné, J. Cruañas, L. Roca, A. Ferrer, N. Masferrer, D. Masferrer y J. Muntaner. — Público: 201 personas en la platea y 45 en la general.
- 3** 27 - Octubre 1953. — **La Mare** de Santiago Rusiñol (a beneficio del Patronato local de homenaje a la vejez) interpretada por S. Agulló, F. Girona, A. Juanola, P. Donat, A. Ferrer, J. Romani, B. Escriba, L. Roca, A. Marcillach, N. Masferrer, D. Balcena, D. Reyné y C. Ysern. — Público: 263 personas en la platea y 187 en la general.
- 4** 27 - Noviembre 1953. — **Flors i Violes** de Pompeyo Crehuer (a beneficio de «El Día del Maestro») interpretada por M. Jacomet, A. Marcillach, D. Balcena, R. Berga, M. C. Sabá, R. Codolá, B. Escriba y J. Font. Como final de fiesta, el Grupo de Danzas Clásicas interpretó «La Valse» de Ravel. — Público: 156 personas en la platea y 49 en la general.
- 5** 6 - Diciembre 1953. — **Mister Beverley** en el Casal Popular de Palafrugell (el Sr. R. Pelló sustituyó al Sr. J. Muntaner).
- 6** 4 - Marzo 1954. — **L'Alegria de Cervera** de J. M.ª de Sagarra, interpretada por R. Codolá, J. Pellicer, P. Casanova, J. Buxó, L. Roca, J. Algans, M. C. Sabá, B. Escriba, D. Reyné, R. Berga, J. Font, A. Marcillach, N. Masferrer, D. Loubat y P. Donat. — Público: 213 personas en la platea y 69 en la general.
- 7** 1 - Mayo 1954. — **La Cura d'Amor** de Jaime Vilanova interpretada por R. Codolá, D. Reyné, N. Masferrer, A. Marcillach, J. Pellicer, P. Donat, M. C. Sabá, D. Balcena, J. Cruañas, L. Roca y M. Jacomet. — Público: 151 personas en la platea y 85 en la general. En la velada como final de fiesta, Narciso Ribot interpretó **L'Escudellómetre** de S. Rusiñol.
- 8** 19 - Junio 1954. — **Els Millions de l'Oncle** de Carlos Soldevila, interpretada por «La Nova Aliança» de La Bisbal. — Público: 48 personas en la platea y 27 en la general.
- 9** 24 - Agosto 1954. — **Un Pare de Família** de Carlos Soldevila, interpretada por D. Reyné, M. C. Sabá, B. Escriba, P. Casanova, R. Berga, D. Loubat, A. Marcillach y N. Masferrer. — Público: 246 personas en la platea y 68 en la general.
- 10** 22 - Octubre 1954. — **La Reina del Cor** de Ignacio Iglesias interpretada por P. Casanova, M. C. Sabá, B. Escriba, J. Font, J. Donat, M. Jacomet, N. Masferrer, L. Roca, A. Marcillach, R. Codolá, y J. Pellicer (En esta velada a beneficio de la Ambulancia, colaboraron también: la Agrupación Artística de A. C. la Sociedad Coral Nueva Guesoria, el Estart Duquaire del C. E. Montclar y la Orquesta Victors). Público: 322 personas en la platea y 99 en la general.
- 11** 1 - Diciembre 1954. — **Don Gonzalo o l'Orgull del Gec** de Alberto de Sicilia Llanas interpretada por M. C. Sabá, R. Codolá, N. Masferrer, D. Reyné, B. Escriba, P. Casanova, N. Ribot, J. Buxó, J. Pellicer, L. Roca, J. Cruañas y J. Algans. — Público: 334 personas en la platea y 51 en la general.
Todas ellas dirigidas por D. B. Escriba y actuando como apuntadores y traspuentes los Sres. F. Masferrer, C. Ysern y F. Romani.

La publicación de este Boletín ha sido posible gracias a la aportación económica de las casas anunciadoras.

Recuerde sus nombres en el momento de efectuar sus compras

FICHERO

De las veladas teatrales de la Agrupación Romea

- 18** 13 febrero 1957. — «L'endemà de bodes» de J. Pous y Pagés, interpretada por: L. Roca, D. Miralles, J. Clos, N. Ribot, M. C. Sabá, B. Escriba, N. Masferrer y J. Buxó. — Público: 440 personas en la platea y 74 en la general.
- 19** 9 mayo 1957. — «L'endemà de bodes» de J. Pous y Pagés, en el Teatro Carmen de Palamós, con el mismo reparto que cuando su presentación en Palamós.
- 20** 5 junio 1957. — «La Ferida Lluminosa» de José M.ª de Sagarra interpretada por: R. Berga, N. Masferrer, D. Miralles, P. Busquets, J. Cruañas, J. Buxó, L. Roca y J. Sancho. — Público: 401 personas en la platea y 90 en la general.
- 21** 13 diciembre 1957. — «Crim i Silenci» de J. C. Tapies interpretada por R. Berga, J. Sancho, M. C. Salvá, J. Jacomet, N. Masferrer, J. Buxó y P. Busquet. — Público: 321 personas en la platea y 44 en la general.

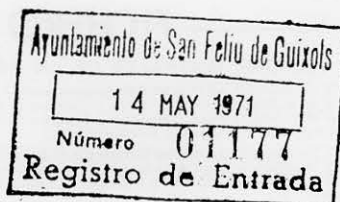
La publicación de este Boletín ha sido posible gracias a la aportación económica de las casas anunciadoras. - Recuerde sus nombres en el momento de efectuar sus compras.

XI

1971. Prohibició d'unes cançons de Lluís Llach. (AHMSFG).

DELEGACION PROVINCIAL
DEL
MINISTERIO DE INFORMACION Y TURISMO

De

Delegación Provincial

Ciudad,
fecha
y ref.

Gerona , o 13 de mayo de 1971/

04195

Visto su escrito de fecha 13 de los corrientes, por el presente se le comunica = que esta Delegación Provincial tiene a bien = autorizar las siguientes canciones del cantan te Lluís Llach:

"Cançó sense fi".-"Per un tros del teu cos".-
"Copp de destal".-"Cal que neixin flors a ca-
da instant".-"Irene".-"La meva terra".-"El ban-
doler".-"Res no ha acabat".-

Quedan sin embargo denegadas las si-
guientes:

"L'estaca".-"Damunt d'una terra".-

Esta autorización se extiende a la= materia que afecta a esta Delegación Provin- cial, sin perjuicio de otras competencias.

Dios le guarde.

EL DELEGADO PROVINCIAL
I.P.O.

Sr. Alcalde de San Feliu de Guixols.-

ÍNDEX

	Pàg.
Presentació	3
1.- Població	5
2.- El treball	6
2.1 Sector primari	6
2.2 Sector secundari	8
2.3 Sector turístic i serveis	9
3.- El transport	12
4.- La qüestió social	15
4.1 Salaris	16
4.2 Preus	18
4.3 L' <i>Auxilio Social</i>	20
4.4 Vida quotidiana	21
5.- La ciutat	25
6.- Cultura i lleure	29
6.1 Ensenyament	34
6.2 Associacions	37
6.3 El cinema	38
6.4 Altres festes	41
7.- El context polític	44
8.- Conclusió	49
Apèndixs	51-62

AQUEST LLIBRE DE LA
COL·LECCIÓ
ESTUDIS GUIXOLENCs

HA QUEDAT ENLLESTIT,
EN ELS TALLERS DE
GRÀFIQUES BIGAS
DE SANT FELIU DE GUÍXOLS
AL MES DE MAIG DE
MCMXCVI

**AJUNTAMENT DE
SANT FELIU DE GUÍXOLS**